

B I P T

**BELGISCH INSTITUUT VOOR POSTDIENSTEN
EN TELECOMMUNICATIE**

**Situatie van de elektronische
communicatiesector
2012**

INHOUDSOPGAVE

0. Voorwoord.....	4
1. Samenvatting.....	6
2. Marktcontext.....	8
2.1. OMZET.....	8
2.2. TELECOMINVESTERINGEN.....	10
2.3. TEWERKSTELLING.....	11
2.4. MOBIELE ARPU TOTALE KLANTENBASIS.....	12
3. Abonnees.....	13
3.1. TOEGANGEN TOT HET VASTE TELEFOONNETWERK.....	13
3.1.1. <i>Directe spraaktoegangen in het vaste netwerk</i>	13
3.1.2. <i>Indirecte spraaktoegangen in het vaste netwerk</i>	15
3.2. TOEGANGEN TOT MOBIELE DIENSTEN.....	16
3.2.1. <i>Aantal actieve mobiele abonnees</i>	16
3.2.2. <i>Actieve mobiele abonnees per type dienst (exclusief MVNO)</i>	17
3.2.3. <i>Concurrentiesituatie</i>	18
3.3. NUMMEROVERDRAAGBAARHEID.....	19
3.3.1. <i>Mobiele nummeroverdraagbaarheid</i>	19
3.3.2. <i>Vaste nummeroverdraagbaarheid</i>	20
3.4. BREEDBAND.....	22
3.4.1. <i>Vast breedband</i>	22
3.4.1.1. Volume.....	22
3.4.1.2. Geografische ontwikkeling van vast breedband.....	24
3.4.1.3. Concurrentiesituatie.....	25
3.4.1.4. Snelheid.....	26
3.4.1.5. Realisatie van de Europese digitale agenda.....	28
3.4.1.6. Wholesale vast breedband.....	31
3.4.2. <i>Mobiel breedband</i>	32
3.4.2.1. Mobiele breedbandabonnees.....	32
3.4.2.2. Europese vergelijking mobiele breedbandpenetratie (bevolking).....	33
3.5. RESIDENTIËLE BUNDELS.....	34
3.5.1. <i>Penetratie</i>	34
3.5.2. <i>Residentiële bundelsamenstelling</i>	34
3.5.3. <i>Residentiële bundels met vast breedband</i>	35
3.5.4. <i>Residentiële bundels met digitale televisie</i>	35
3.5.5. <i>Residentiële bundels met vaste telefonie</i>	36
3.5.6. <i>Residentiële bundels met een mobiele component (spraak/breedband)</i>	36
4. Gebruik.....	37
4.1. VASTE SPRAAKTELEFONIE.....	37
4.1.1. <i>Uitgaand vast spraakverkeer : volume</i>	37
4.1.2. <i>Uitgaand vast spraakverkeer : omzet</i>	39
4.1.3. <i>Inkomend spraakverkeer op het vaste netwerk : volume en omzet</i>	40
4.2. MOBIELE SPRAAKTELEFONIE.....	41
4.2.1. <i>Uitgaand mobiel spraakverkeer</i>	41
4.2.1.1. Volume.....	41
4.2.1.2. Retailinkomsten.....	44
4.2.1.3. Mobiele spraak ARPU.....	45
4.2.2. <i>Inkomend mobiel spraakverkeer</i>	46
4.2.2.1. Volume.....	46
4.2.2.2. Inkomsten.....	46
4.3. SMS.....	48
4.3.1. <i>Volume</i>	48
4.3.2. <i>Retailinkomsten</i>	48
4.3.3. <i>SMS ARPU per maand</i>	49
4.4. MOBIELE DATATRAFIEK (EXCLUSIEF SMS).....	50

4.4.1. <i>Volume</i>	50
4.4.2. <i>Retailinkomsten</i>	50
4.4.3. <i>Mobiele data ARPU</i>	51
5.EU/EER roaming	52
5.1. REGULERING EN TOEZICHT	52
5.2. RESULTATEN.....	53
6.Televisie	54

0. Voorwoord

Het document “situatie van de elektronische communicatiesector 2012” onderzoekt recente trends in de telecommunicatiemarkt vanuit het perspectief van de inkomsten, abonnees en volumes.

Het rapport is gebaseerd op data die aan het BIPT wordt gerapporteerd door een representatieve selectie van operatoren die actief zijn op de elektronische communicatiemarkt. Dergelijke selectie is wenselijk op grond van doelmatigheidsoverwegingen. Met het oog op een efficiënte verhouding tussen de ingezette middelen en het bereiken van betrouwbare resultaten met de gewenste nauwkeurigheid werkt het BIPT, op grond van zijn ervaringen met de marktspelers in de elektronische communicatiesector, met een representatieve selectie van marktspelers.

Voor het jaar 2012 heeft het BIPT 45 ondernemingen bevroegd, wat ongewijzigd is ten opzichte van 2011. Afhankelijk van de markten waarop ze opereren worden hun antwoorden verwerkt in de statistische indicatoren die met deze activiteiten verband houden. Zo heeft de data over vaste telefonie betrekking op 15 ondernemingen en de vaste breedbanddata is gebaseerd op data van 33 ISP's. De geselecteerde ondernemingen worden opgesomd onder de respectievelijke hoofdstukken.

De algemene economische indicatoren (omzet en investeringen) worden door het BIPT beperkt tot 11 ondernemingen.

Met de publicatie van het rapport beoogt het BIPT het publiek en stakeholders op transparante wijze te informeren over de informatie die wordt opgevraagd in het kader van zijn bevoegdheden. Tevens voldoet het BIPT hiermee aan zijn verplichting om, conform artikel 34 van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector, een jaarverslag op te stellen over de evolutie van de telecommunicatiemarkt dat door de Raad aan de minister dient te worden voorgelegd.

Om tijdig kwaliteitsvolle data te kunnen publiceren stelde het BIPT drie ontvankelijkheidseisen aan de antwoorden op de BIPT-enquêtes. Respondenten werden verzocht een bevestiging dat er aan deze eisen is voldaan te laten ondertekenen door de CEO van de onderneming en toe te voegen aan het antwoord.

De eisen zelf hebben betrekking op :

1. De antwoordtermijn :

De statistische enquêtes zijn verplicht en moeten binnen de door het BIPT bepaalde termijn worden overgemaakt.

Overeenkomstig artikel 137 van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie kan het Instituut in het kader van zijn bevoegdheden van elke betrokken persoon op gemotiveerde wijze alle nuttige informatie opvragen. Het Instituut duidt de termijn aan waarbinnen de inlichtingen moeten worden meegedeeld. Ook artikel 14, § 2, 2° van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector, stelt met name dat het Instituut de termijn bepaalt waarbinnen de inlichtingen moeten worden meegedeeld.

2. De kwaliteit van het antwoord :
Opdat de statistieken bruikbaar zijn is het nodig dat ze volledig en coherent zijn. Volledigheid impliceert dat er wordt geantwoord op alle door het BIPT gevraagde statistische indicatoren, voor zover zij voor de onderneming relevant zijn. Eventueel ontbrekende informatie moet afdoende worden gemotiveerd. Coherentie impliceert enerzijds een validatie van logische relaties tussen de verschillende indicatoren en anderzijds een vergelijking met data van de laatste dataverzameling ten einde te beschikken over een consistente tijdreeks. Verschillen van meer dan 10% in vergelijking met de vorige referentieperiode moeten worden gedocumenteerd.
3. Vertrouwelijkheid van de informatie
Artikel 23 §3 van wet van 17 januari 2003 mbt het statuut van de regulator van de post- en telecommunicatiediensten bepaalt dat het BIPT zorg draagt voor het bewaren van de vertrouwelijkheid van de gegevens die door de bedrijven worden verstrekt en die door het bedrijf als vertrouwelijke ondernemings- en fabricagegegevens worden beschouwd in de zin van artikel 6 §1, 7° van de wet van 11 april 1994, betreffende de openbaarheid van bestuur.
Wanneer een document aan het BIPT wordt overhandigd dat wordt beschouwd als een document dat vertrouwelijke gegevens bevat wordt er tegelijkertijd een niet-vertrouwelijke versie van dit document overhandigd aan het BIPT.

Een evaluatie van deze eisen leidt tot volgende bevindingen :

1. Antwoordtermijn:
Hoewel de meerderheid van de operatoren een antwoord aanleverden binnen de voorziene termijn (15 februari 2013) bleken deze antwoorden niet altijd volledig te zijn. Aanvullingen werden na 15 februari 2013 ontvangen op initiatief van de operator of na validatie van het BIPT waarbij ontbrekende info werd geïdentificeerd en opnieuw werd opgevraagd.
2. Kwaliteit van de antwoorden :
De consistentie tussen twee opeenvolgende datarondes staat voor het BIPT centraal om de kwaliteit van de gepubliceerde data te garanderen. In de context van de 2012 update stelt het BIPT echter opnieuw vast dat de samenhang van de statistieken binnen een bepaalde datareeks over een bepaalde periode niet altijd gewaarborgd is. Dit blijft dan ook een aandachtspunt voor de toekomst.

Op het vlak van de consistentie tussen gegevensreeksen meent het BIPT dat er wel vooruitgang werd geboekt. De samenhang tussen verschillende indicatoren verhoogde als gevolg van de verdere uitwerking van verbanden via formules in het in te vullen Excel statistiekformulier.
3. Vertrouwelijkheid :
De naleving van de aan het BIPT opgelegde vertrouwelijkheidsregels impliceert dat de opgevraagde data veelal geaggregeerd worden weergegeven.

Tot slot maakt het BIPT een algemene beschouwing omtrent de gepubliceerde data. Deze data onderging op sommige punten wijzigingen als gevolg van updates verstrekt door de operatoren en van methodologische verfijningen. Bepaalde data is daarom verschillend van deze gepubliceerd in het verleden. De wijzigingen worden gemarkeerd in voetnoten.

1. Samenvatting

1. De totale omzet voor telecom en omroep van 11 geselecteerde operatoren daalt met 4,8% in 2012 tot 8,26 miljard euro.
Terwijl de omroepdiensten een positieve opbrengstentrend vertonen (+5,5%) dalen de inkomsten uit telecom met 6,1% tot 7,27 miljard euro. Zowel de retailmarkt als de wholesalem Markt dragen bij tot de omzetsdaling.
2. Retail spraakinkomsten en inkomsten uit vast breedband gaan achteruit, in tegenstelling tot de retailinkomsten uit mobiel breedband.
De vaste spraakinkomsten verliezen 6,3 % tot 1,24 miljard euro terwijl de mobiele spraakinkomsten met 6,5% terug vielen tot 1,82 miljard euro. De retailinkomsten uit mobiel breedband groeien met 67,5% tot 0,34 miljard euro.
3. De telecominvesteringen daalden met 1,1% tot 1,254 miljard euro, maar uitgedrukt als percentage van de vaste en mobiele telecomomzet is er een stijging waarneembaar van 16,6 naar 17,4%.
4. Het aantal aansluitingen voor vaste telefonie blijft constant rond de 4,63 miljoen terwijl het aantal actieve mobiele abonnees voor het eerst achteruit gaat (van 12,5 miljoen naar 12,31 miljoen). De stabiliteit van de toegangen tot het vaste telefoonnetwerk kan worden toegeschreven aan de groei op de residentiële markt (+ 2% tot 3,13 miljoen aansluitingen) terwijl de professionele markt achteruit gaat met 3,9% tot 1,5 miljoen aansluitingen.
5. De klantenrotatie verhoogt onder impuls van de inwerking treding van de nieuwe telecomwet in oktober 2012. Sinds die datum is er een sterkere groei van het aantal nummeroverdrachten, vooral op de mobiele markt (berekend netto-effect van 90.000 mobiele porteringen).
6. Het volume spraakminuten georigineerd op het vaste en het mobiele telefoonnetwerk stijgt in 2012. Het aantal spraakminuten vanaf een mobiele telefoon steeg met 4,1% tot 15,47 miljard minuten. Vaste telefonie vertoont voor het eerst een stijging (+3,2% tot 12,28 miljard minuten) door een groeiend aantal minuten naar mobiele toestellen : +29% tot 2,02 miljard minuten.
7. De gemiddelde kost voor het maken van een mobiele spraakoproep als abonnee bij de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren daalde van 13,8 eurocent/minuut naar 13,1 eurocent/minuut. Dit is 9,28 eurocent/minuut duurder dan een vaste spraakoproep waarvan de gemiddelde kost in 2012 daalde van 4,29 eurocent/minuut naar 3,82 eurocent/minuut.
8. Het mobiel gebruik neemt in 2012 verder toe. Het maandelijks belvolume van een gemiddelde actieve mobiele abonnee van een Belgische netwerkoperator stijgt met 1% tot 101 belminuten per maand. Diezelfde gemiddelde actieve abonnee verstuurd ook 28 sms-berichten meer dan in 2011 (totaal 171 sms per maand).
9. Het aantal actieve mobiele datagebruikers bij de mobiele netwerkoperatoren groeit met 62,2% tot 4.148.206. 39,7% van het totaal aantal actieve mobiele gebruikers gebruikt mobiele data en per actieve mobiele datagebruiker wordt gemiddeld 60 megabyte verbruikt.

10. Met 146.949 bijkomende vaste breedbandlijnen presteerde de vaste breedbandmarkt onder het niveau van de jaren voordien (+177.035 in 2011 en +236.893 in 2010). De mobiele breedbandpenetratie klimt met een groei van 19 naar 32,8% naar hetzelfde niveau als de vaste breedbandpenetratie (33,2%).
11. De trend naar het gebruik van breedband met een hogere snelheid zet zich verder. Het aandeel van de breedbandlijnen die worden geklasseerd als supersnel internet (> 30 Mbps) groeit in 2012 van 32 naar 58%. In de Europese rangschikking van de landen met het grootste aandeel van supersnel breedbandlijnen verovert België in 2012 de eerste plaats (53,7%).

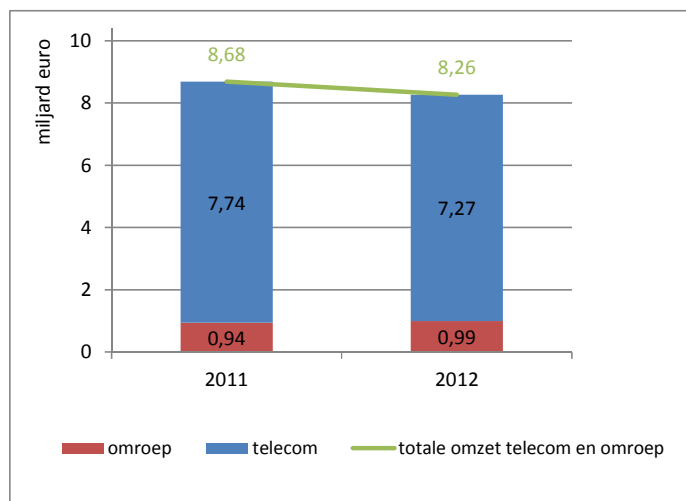
Op het vlak van de penetratie van supersnel breedband bij de huishoudens verstevigt België in 2012 zijn koppositie met 17,5% toez 10,4% een jaar eerder.
12. 57% van de huishoudens neemt in 2012 meerdere diensten af bij dezelfde aanbieder tegenover 49% een jaar eerder. In het totaal aantal bundels verliest double play aandeel (van 40 naar 37%) ten voordele van triple play (van 56 naar 58%) en quadruple play (van 3 naar 4%). 7,3% van de residentiële bundels heeft een mobiele component tegenover 6,3 % een jaar eerder.
13. Het aandeel van digitale televisie in het totaal aantal TV-aansluitingen groeit van 68 naar 77%, ten nadele van analoge televisie waarvan het aandeel zakt van 32% naar 23%.

2. Marktcontext

2.1. Omzet

11 operatoren¹ rapporteerden in 2012 een omzet van 8,26 miljard euro voor telecom en omroep, wat 4,8 % lager is dan het jaar voordien. Terwijl de omroepdiensten een positieve opbrengstentrend vertonen (+5,5%) daalden de inkomsten uit telecom met 6,1 % tot 7,27 miljard euro.

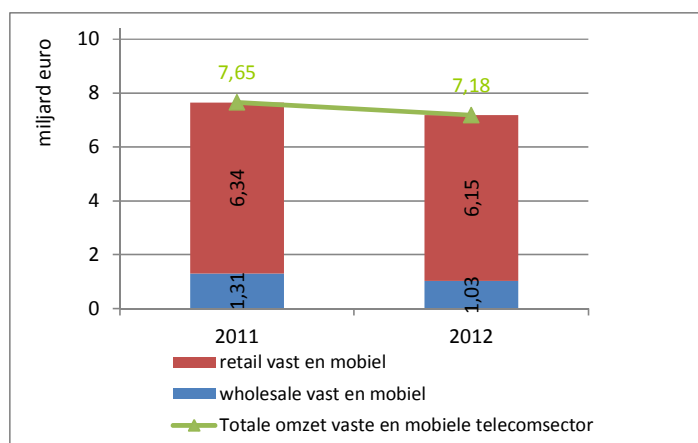
Figuur 1.1: evolutie omzet voor telecom en omroep (retail + wholesale)

Bron : BIPT (operatoren)

Van de totale omzet uit telecom (7,27 miljard euro) houdt 7,18 miljard euro verband met inkomsten uit vaste en mobiele telecomactiviteiten. Ten opzichte van 2011 kan een daling van 6,1% worden vastgesteld. Zowel de retail als de wholesalediensten dragen bij tot de omzetsdaling. De wholesale telecomomzet ging met 21 % achteruit tot 1,03 miljard euro. De retailinkomsten daalden van 6,34 miljard tot 6,15 miljard euro.

Figuur 1.2 : Omzet vaste en mobiele telecomsector volgens opsplitsing retail – wholesale

Bron : BIPT (operatoren)

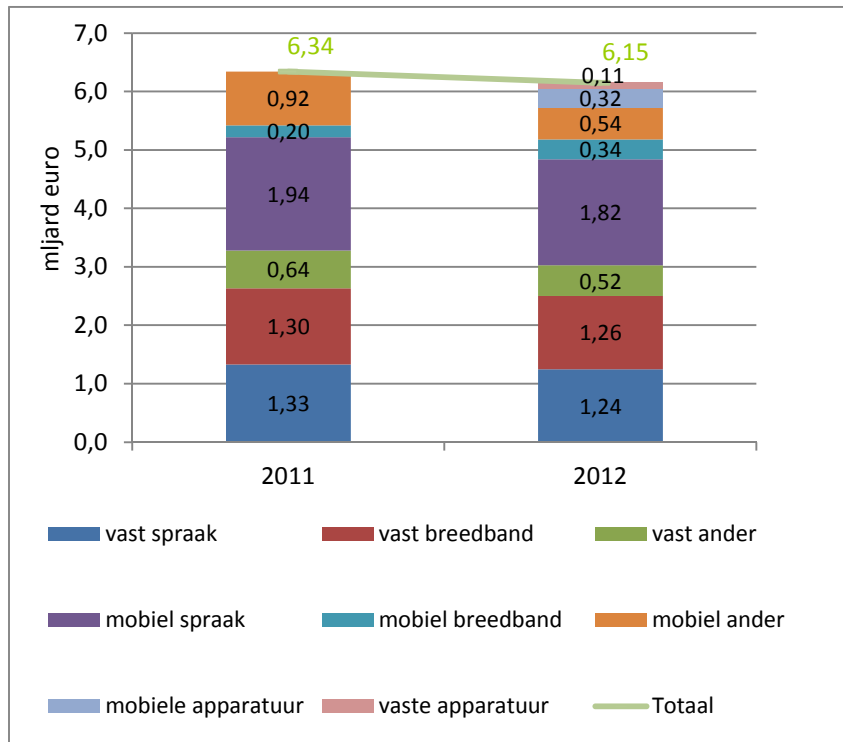
¹ Belgacom NV, KPN Group Belgium, BT Limited, Colt Telecom, Mobistar Enterprise services, Mobistar, Numericable, Telenet, Verizon Belgium Luxemburg NV, Brutélé, Tecteo

De afsluiting van 2012 met een omzet op retailniveau van 6,15 miljard euro houdt een afname op jaarbasis in met 3%.

Dit is het gecombineerd resultaat van :

- groeiende opbrengsten van mobiel breedband : +67,5% (van 0,20 naar 0,34 miljard euro).
- daling van de omzet uit vaste spraak : -6,3%
- daling van de omzet uit mobiele spraak : -6,5%

Figuur 1.3 : Retailomzet uit vaste en mobiele telecommunicatie, per type² (2011-2012)

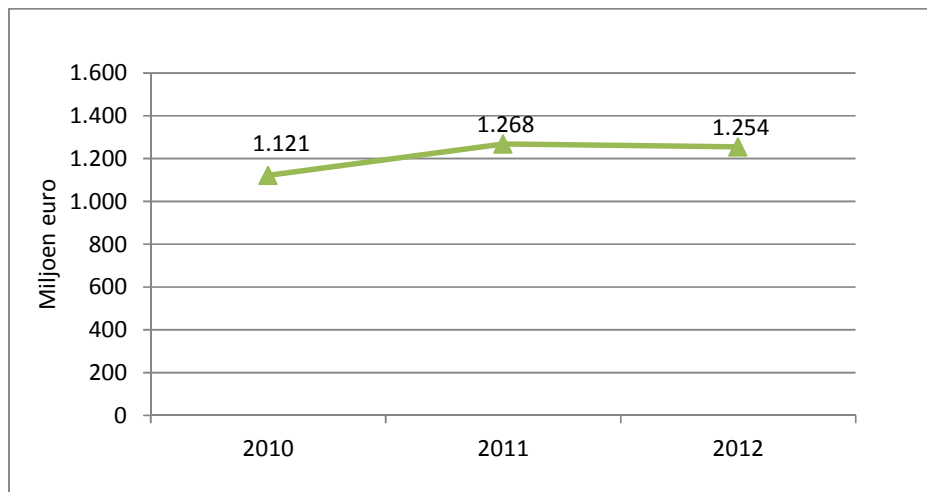
Bron : BIPT (operatoren)

² Vanaf 2012 worden de inkomsten uit vaste apparatuur apart gerapporteerd en bijgevolg verwijderd uit de rubriek "vast ander".

2.2. Telecominvesteringen

Het BIPT raamt dat de totale telecominvesteringen³ van 11 telecomoperatoren in 2012 uitkomen op 1,254 miljard euro. Dit betekent een vermindering met 1,1% ten opzichte van 2011.

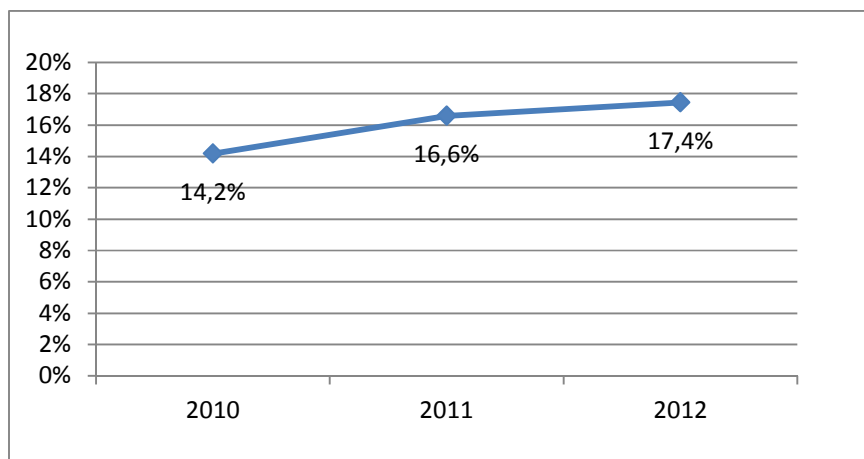
Figuur 1.4: Evolutie totale telecominvesteringen 2010 - 2012

Bron : BIPT (operatoren)

In vergelijking met 2011 wordt een groter deel van de gegenereerde inkomsten opnieuw geïnvesteerd. In 2012 vertegenwoordigen de telecominvesteringen 17,4% van de omzet uit vaste en mobiele telecommunicatie in vergelijking met 16,6% een jaar eerder.

Figuur 1.5 : Investerings als percentage van de omzet van de vaste en mobiele telecomsector

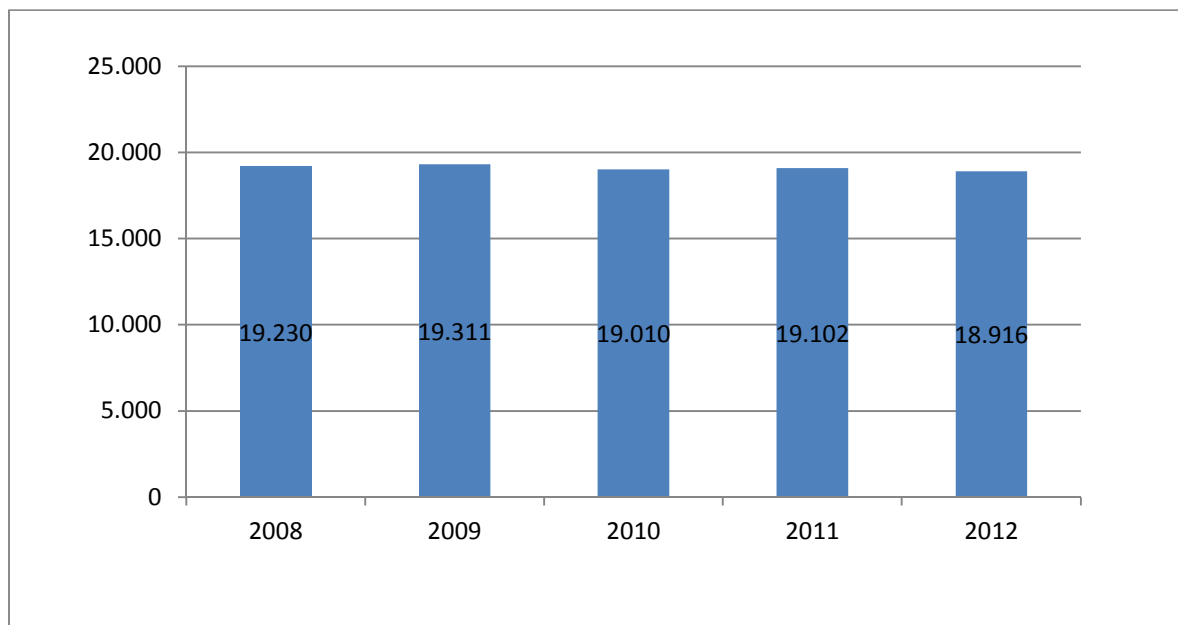
Bron : Operatoren (BIPT)

³ Materiële en immateriële vaste activa exclusief TV : kapitalisatie set up boxen en broadcasting rechten. Verschil met de gepubliceerde data 2011 doordat Telenet en Belgacom niet alle "zuivere" investeringen in televisie hadden uitgesloten.

2.3. Tewerkstelling

De werkgelegenheid in de telecomsector is tijdens het jaar 2012 afgenomen. Eind 2012 waren 18.916 voltijds equivalenten tewerkgesteld bij 11 telecomoperatoren⁴, 186 voltijds equivalenten (VTE's) minder dan een jaar voordien. Ruim 70% is tewerkgesteld bij de historische operator Belgacom.

Figuur 1.6: Evolutie personeel (VTE's) bij 11 telecomoperatoren

Bron : BIPT (operatoren)

⁴ Verschil met gepubliceerde data in 2011 door wijziging definitie : vanaf 2010 wordt personeel dat tewerkgesteld is voor de levering van omroepdiensten meegerekend voor zover er niet alleen traditionele omroepdiensten worden aangeboden.

2.4. Mobile ARPU totale klantenbasis⁵

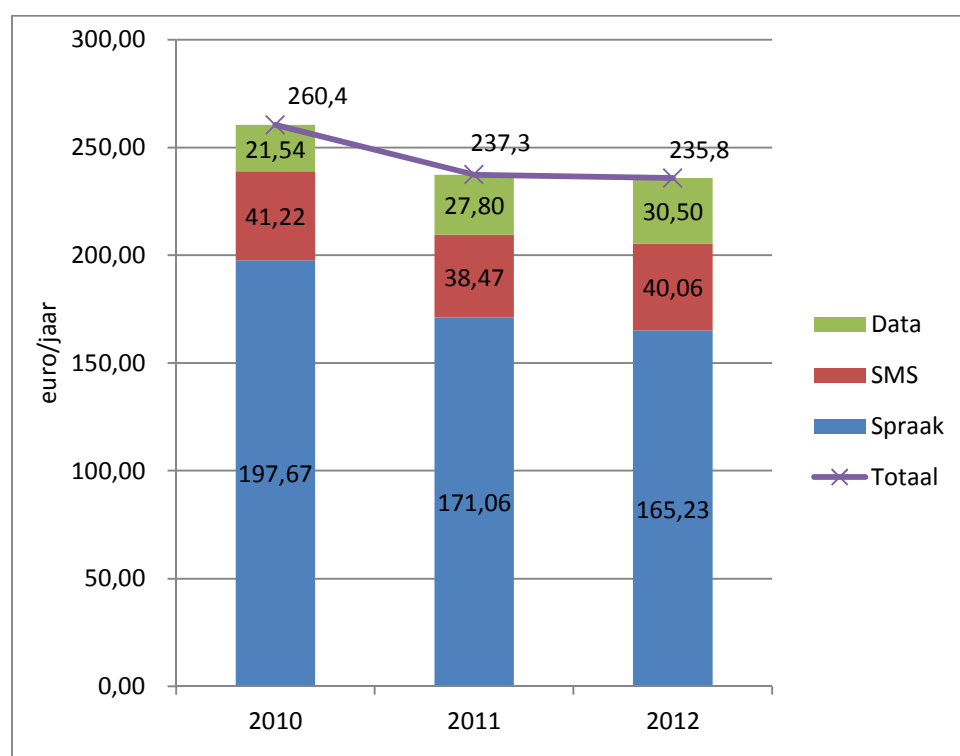
Een uitspreiding van de mobiele retailinkomsten over de totale actieve mobiele klantenbasis (exclusief MVNO) leidt tot een gemiddelde jaarlijkse omzet van 235,8 euro ten opzichte van 237,34 euro een jaar eerder, wat 0,7% minder is.

Actieve mobiele abonnees blijven per abonnee het meest spenderen aan mobiele telefonie (165,23 euro/jaar) ondanks de daling van de mobiele telefonie ARPU met 3,4%.

Deze vermindering kan worden verklaard door een lagere mobiele netto retailomzet als gevolg van een verhoogde concurrentiedruk door goedkopere tariefplannen. Ook regelgevende maatregelen hebben een invloed : de verdere daling van de MTR's, de regulering van roaming (nieuwe daling op 1/7/2012) en de impact van de op 1 oktober 2012 van kracht geworden nieuwe Belgische telecomwet. Geaccumuleerde uitgestelde kortingen worden in mindering geboekt van de opbrengsten van 2012 omdat de criteria die toelaten om deze kortingen in de tijd te spreiden volgens de nieuwe wet niet langer vervuld zijn.

De mobiele data ARPU gaat in 2012 wel vooruit : actieve mobiele datagebruikers (exclusief sms) spenderen per maand 30,5 euro. Dit bedrag ligt 2,7 euro hoger dan in 2011.

Figuur 1.7 : Evolutie mobiele ARPU (euro/jaar)

Bron : Operatoren (BIPT)

⁵ De mobiele ARPU wordt gedefinieerd als de jaarlijkse retailinkomsten uit mobiele communicaties (spraak,sms,data) van de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren gedeeld door het gemiddeld aantal actieve mobiele klanten aan het begin en het einde van het betrokken jaar.

3. Abonnees

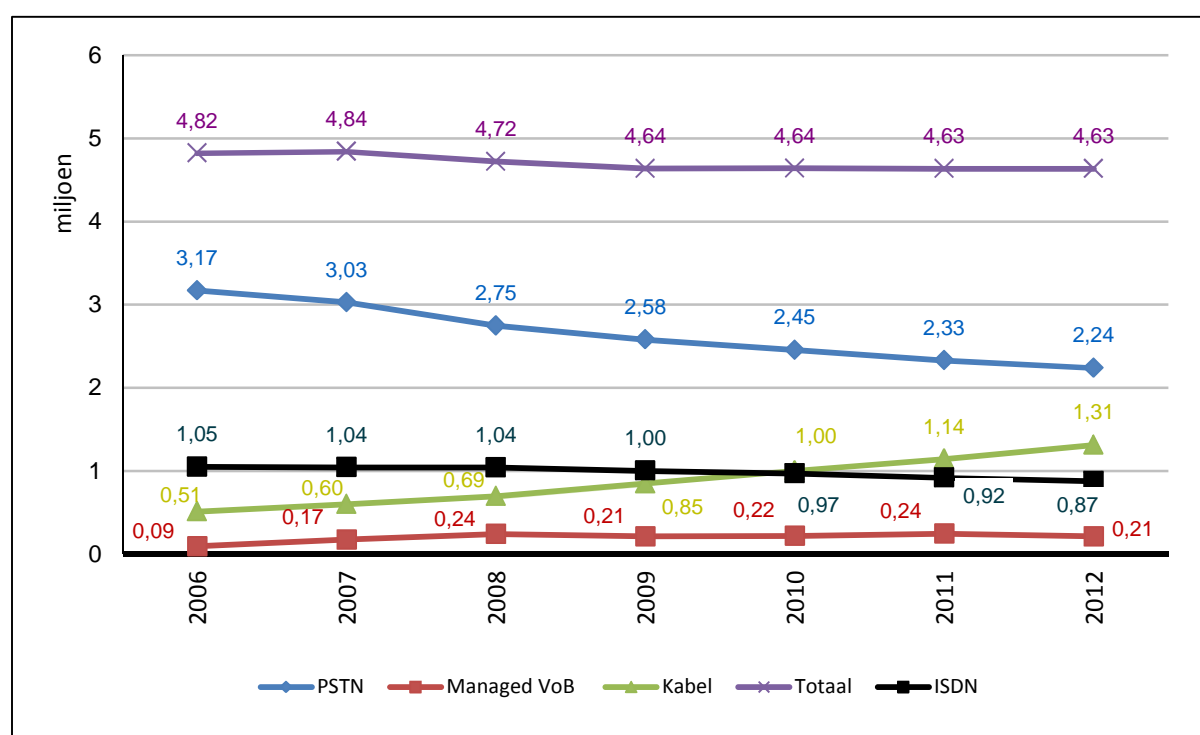
3.1. Toegangen tot het vaste telefoonnetwerk

3.1.1. Directe spraaktoegangen in het vaste netwerk

Het aantal directe toegangen tot het vaste telefoonnetwerk blijft relatief constant rond de 4,63 miljoen aansluitingen.

Het aanhoudende succes van de multiple play bundels en van de tariefplannen waarmee gratis kan worden gebeld van vast naar mobiel (lancering van Happy Time XL bij Belgacom op 3 oktober 2011 en Freephone Mobile van Telenet in november 2011) brengt de erosie van de markt van de vaste telefoonaansluitingen tot staan.

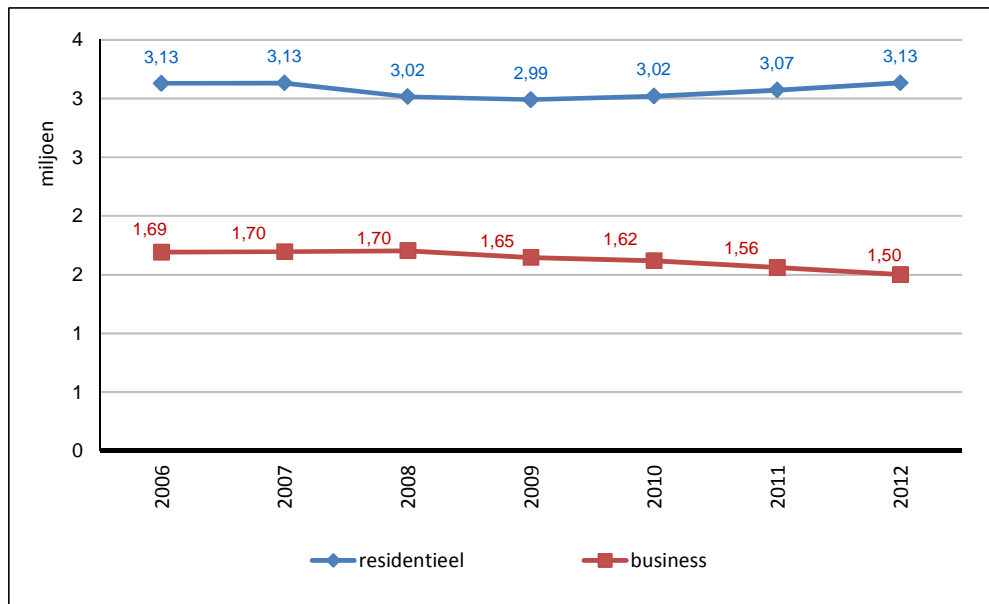
Figuur 1.8 : Vaste directe spraaktoegangen 2009-2012 (kanalen, in duizend)

Bron : Operatoren (BIPT)

De stabiliteit van het totaal aantal vaste directe spraaktoegangen is volledig toe te schrijven aan de residentiële markt. In 2012 is er een groei waarneembaar van 2% tot 3,13 miljoen residentiële toegangen. Over de periode 2009 -2012 is er een toename van 4,8%, daar waar er op de professionele markt een afname kan worden waargenomen van 3,9%.

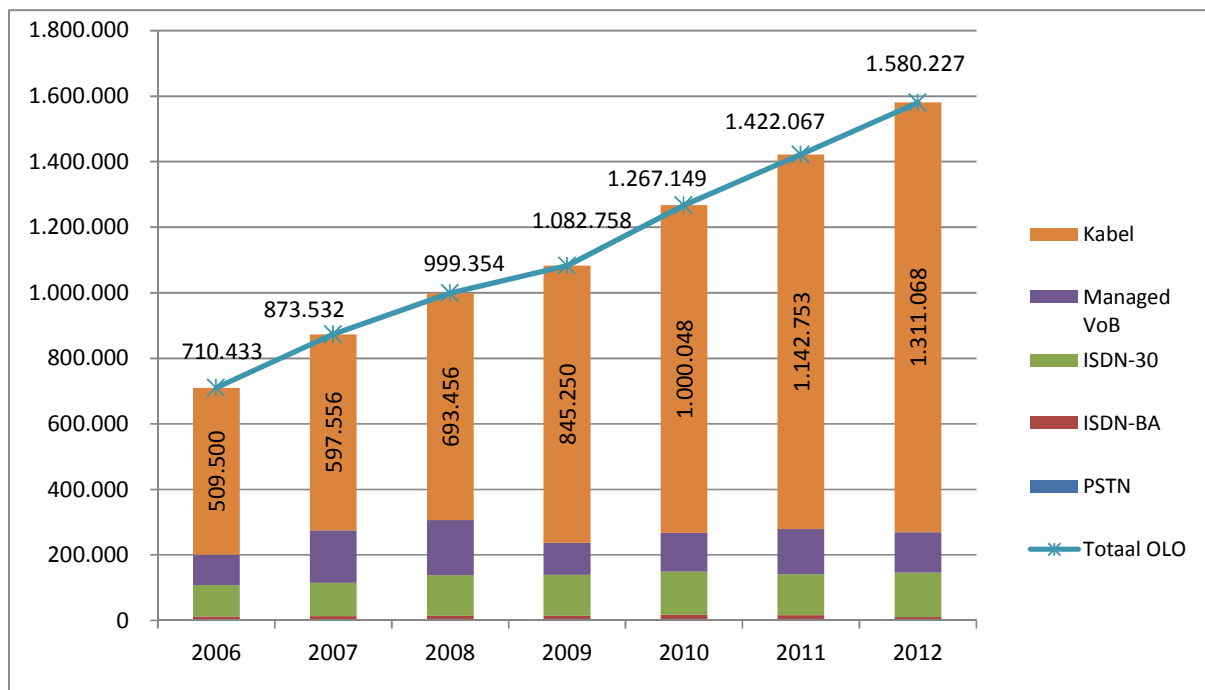
Figuur 1.9: Vaste directe spraaktoegangen 2006-2012 : residentieel/business (kanalen, in duizend)

Bron : BIPT (operatoren)

Met 1,580 miljoen vaste directe spraaktoegangen veroveren de OLO's ⁶ 34,1% marktaandeel. Dit stemt overeen met een groei van 3,4 % ten opzichte van eind 2011 (30,7%).

Figuur 1.10 : Vaste directe spraaktoegangen OLO's (exclusief Scarlet)

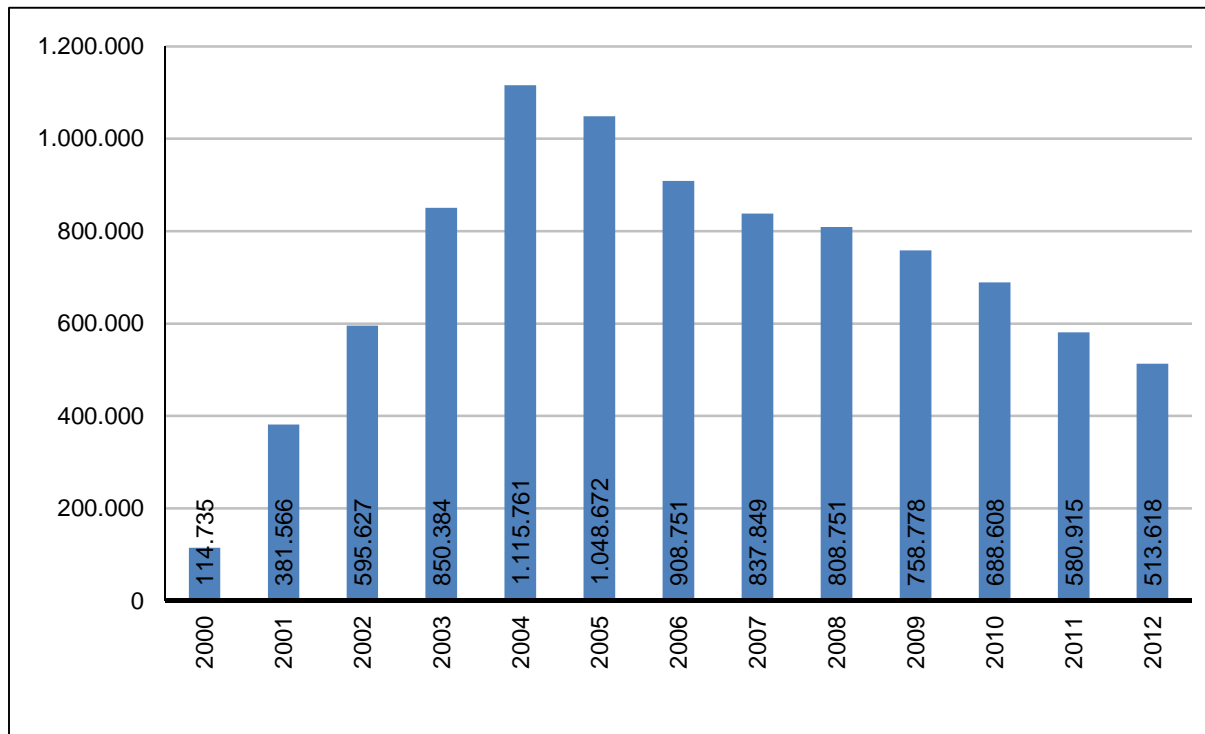
Bron : Operatoren (BIPT)

⁶ OLO = other licensed operator

3.1.2. Indirecte spraaktoegangen in het vaste netwerk

Eind 2012 waren er 513.618 actieve telefoonnummers met carrier preselectie (CPS)⁷. Dit betekent een daling met 11,6 % in vergelijking met eind 2011.

Figuur 1.11 Actieve CPS

Bron : Operatoren (BIPT)

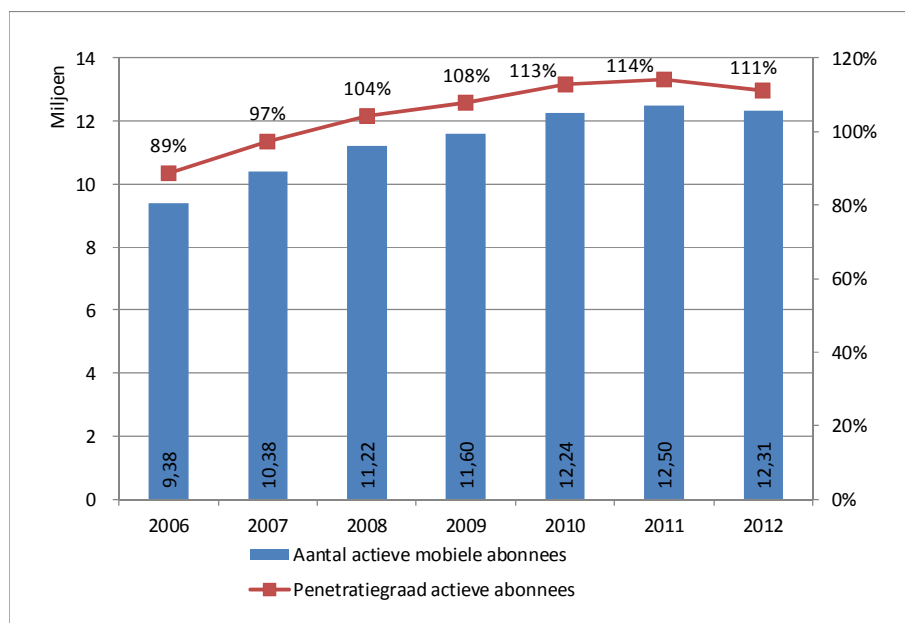
⁷ Bij CPS kiest de klant voor het maken van telefoonoproepen een telecomaandier zonder rechtstreeks te zijn aangesloten op het netwerk van deze operator. De oproep wordt automatisch vanuit het PSTN/ISDN netwerk gerouteerd naar het netwerk van een andere operator.

3.2. Toegangen tot mobiele diensten

3.2.1. Aantal actieve mobiele abonnees

Het aantal actieve mobiele abonnees (inclusief MVNO, exclusief M2M⁸) daalt tot 12,31 miljoen op het einde van 2012. De afname met 0,5% is in het bijzonder te wijten aan een verwijdering van inactieve klanten uit het klantenbestand.

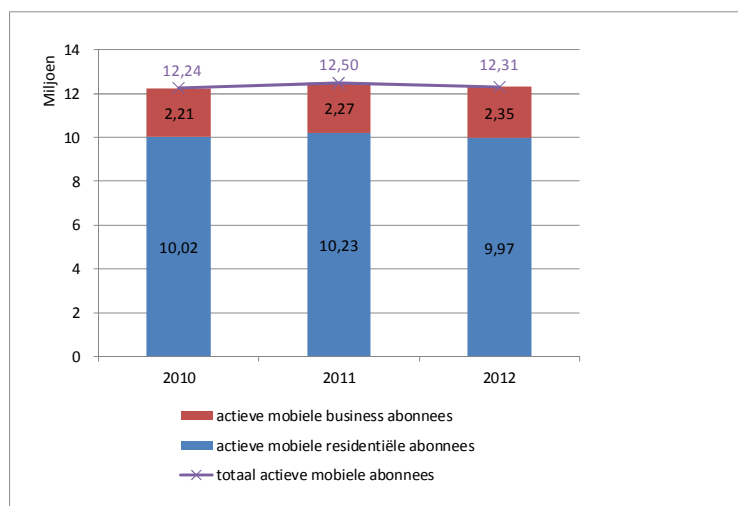
Figuur 1.12: Aantal actieve mobiele abonnees en penetratie

Bron : BIPT (operatoren)

De verhouding residentieel - business bedraagt 81% -19%.

Figuur 1.13: Actieve mobiele abonnees residentieel - business (inclusief MVNO)

Bron : BIPT (operatoren)

⁸ Een M2M-dienst wordt gedefinieerd als zijnde een communicatiedienst waarbij data automatisch wordt getransfereerd tussen apparatuur en/of toepassingen met weinig of geen menselijke interventie.

Terwijl het totaal aantal actieve mobiele abonnees in de markt stagneert, blijft het aandeel van de MVNO's verder groeien. In 2012 bedroeg de groei van de actieve MVNO klanten (light + full)⁹ 27,4% tot 1.872.735 klanten in België.

15,2% van de totale actieve mobiele abonnees gebruikten in 2012 een MVNO tegenover 11,8% een jaar eerder.

Het actieve klantenbestand voor M2M, dat niet wordt meegeteld in figuur 1.12, wordt geschat op 708.723.

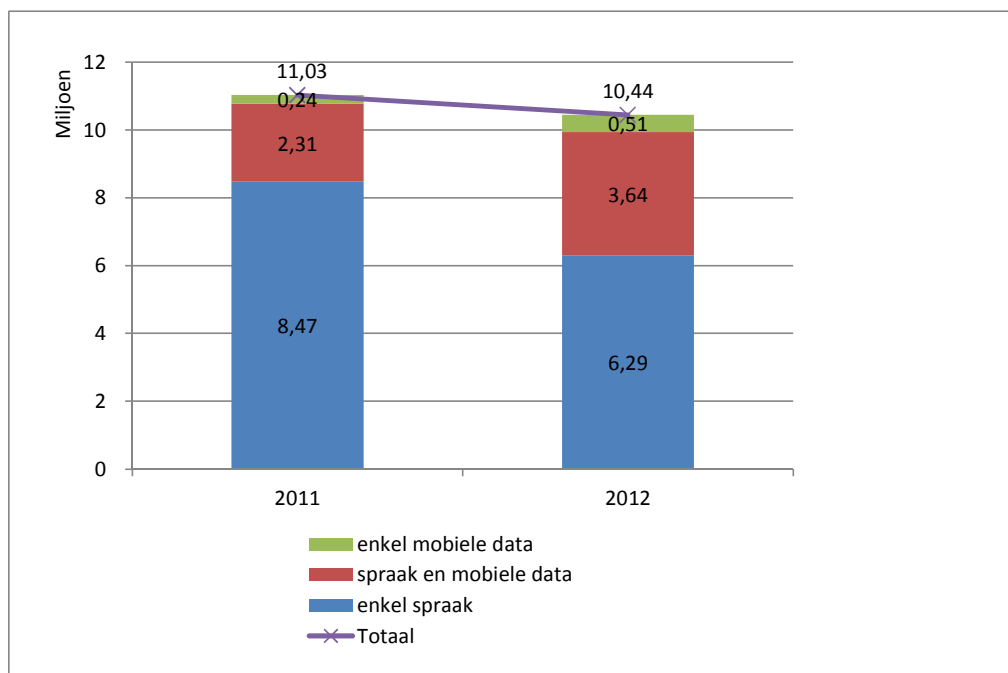
3.2.2. Actieve mobiele abonnees per type dienst (exclusief MVNO)

Mobiele toestellen worden steeds vaker gebruikt voor mobiele data (ander dan sms).

Het aantal actieve mobiele abonnees die enkel mobiele data kopen bij een mobiele netwerkoperator nam in 2012 toe van 243.301 naar 509.186. Dit vertegenwoordigt een groei van 109%.

Indien hierbij ook de actieve mobiele abonnees worden geteld die naast mobiele data ook spraakdiensten aankopen bij dezelfde mobiele netwerkoperator, stijgt het aantal actieve klanten voor mobiele data tot 4.148.206. Dit stemt overeen met 39,7% van het totale actieve mobiele klantenbestand (exclusief MVNO's).

Figuur 1.14 : Aantal actieve mobiele abonnees per type dienst (exclusief MVNO)

Bron : BIPT (operatoren)

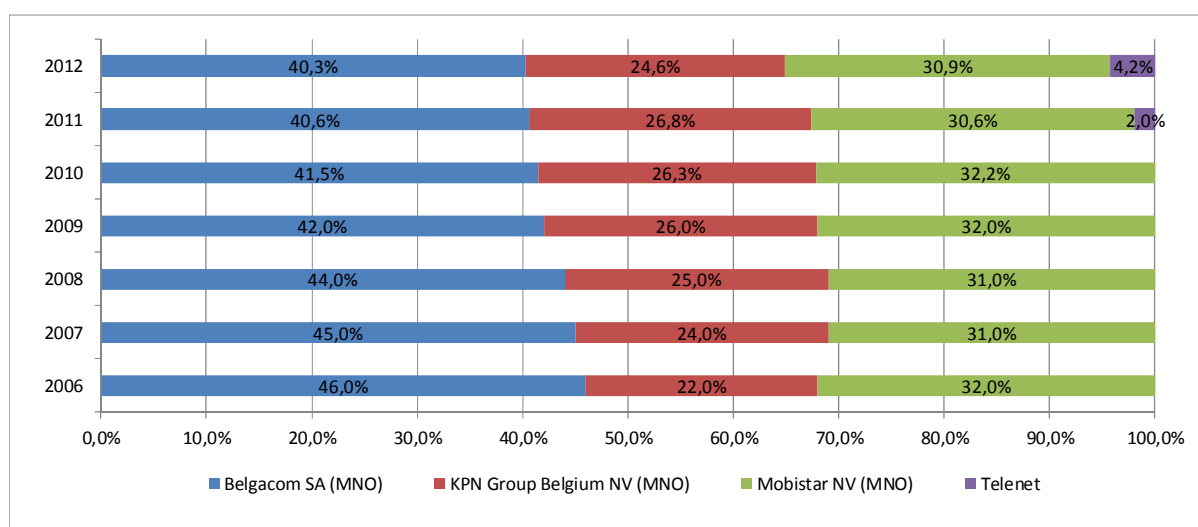
⁹ Full MVNO's beschikken over kernnetwerkelementen van een mobiele architectuur en over eigen nummervoorraden (zij beschikken trouwens ook over eigen simkaarten) waardoor zij rechtstreeks aan andere operatoren van vaste of mobiele openbare netwerken interconnectiediensten kunnen aanbieden en zelfs diensten met internationale roaming. "Light" MVNO's exploiteren geen netwerkmiddelen. Hun activiteit beperkt zich tot het op de markt brengen van de diensten van een mobiele netwerkoperator.

3.2.3. Concurrentiesituatie

De verhoudingen in de markt wijzigen door :

- het groeiend belang van Telenet als full MVNO. Het bedrijf zag zijn klantenbasis meer dan verdubbelen tot 521.600 eind 2012 als gevolg van het success van King en Kong, de tariefplannen die in juli 2012 werden gelanceerd¹⁰. Dit resulteert in een toename van het marktaandeel van 2 naar 4%.
- het verlies aan marktaandeel van KPN in het bijzonder als gevolg van de verwijdering van 334.000 inactieve prepaid wholesaleklanten van Ortel Mobile¹¹.

Figuur 1.15 : Marktaandelen per mobiele netwerkoperator (inclusief light MVNO) en per full MVNO : in termen van actieve mobiele abonnees

Bron : BIPT (operatoren)

¹⁰ Zie persbericht van 11 februari 2013 : resultaten voor het volledige jaar 2012

¹¹ Zie KPN Fact sheets Q4 2012

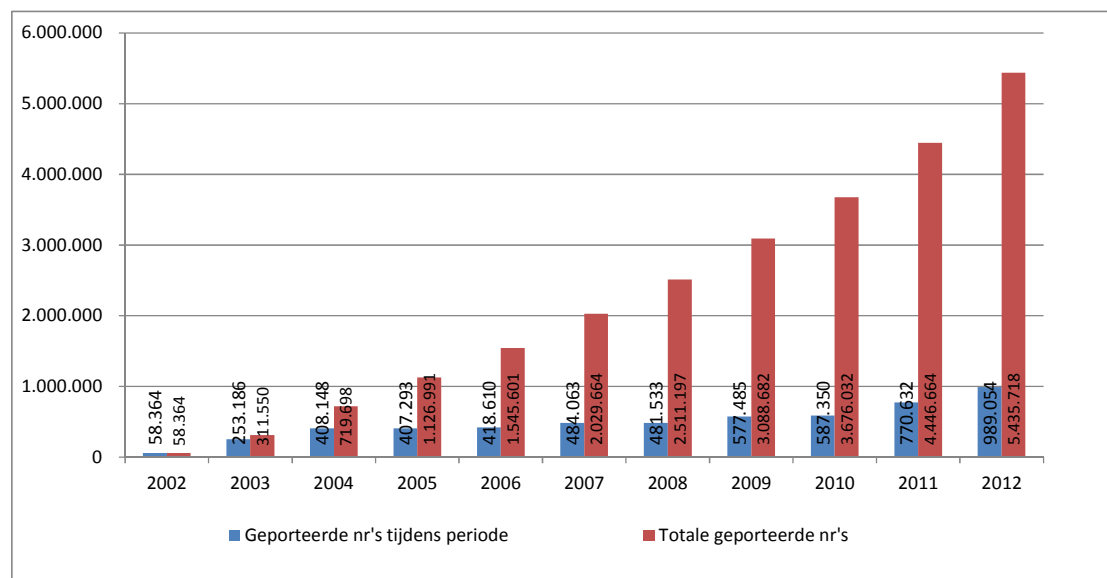
<http://www.kpn.com/corporate/aboutkpn/Investor-Relations/publications/Financial-publications.htm>

3.3. Nummeroverdraagbaarheid

3.3.1. Mobiele nummeroverdraagbaarheid

Sinds de lancering van mobiele nummeroverdraagbaarheid in 2002 werden 5.435.178 mobiele nummers overgedragen.

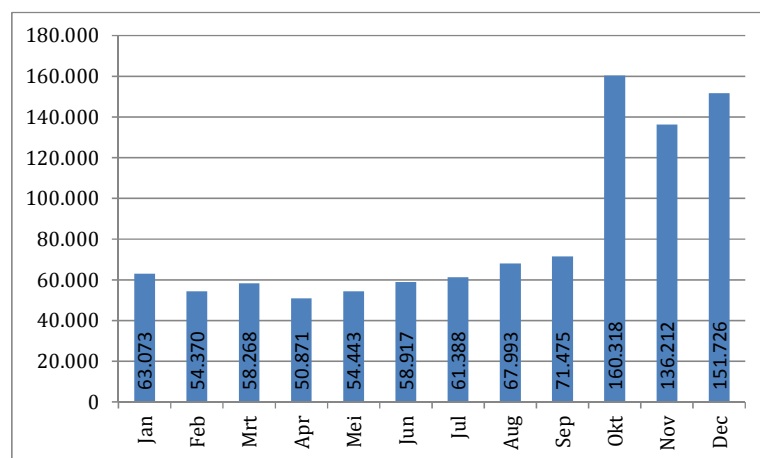
Figuur 1.16 : Gecumuleerde geporteerde mobiele nummers en geporteerde mobiele nummers per jaar.

Bron : VZW nummeroverdraagbaarheid (BIPT)

Een analyse per maand voor 2012 laat een sterkere groei van het aantal nummeroverdrachten zien sinds oktober 2012. Deze groei werd aangewakkerd door de in werking treding van de nieuwe telecomwet : nieuwe soepelere contractvoorwaarden in geval van opzegging bevordert de bewegingsvrijheid van de consumenten en de mededinging tussen de operatoren krijgt hierdoor een stimulans.

Figuur 1.17: Aantal maandelijkse mobiele porteringen in 2012

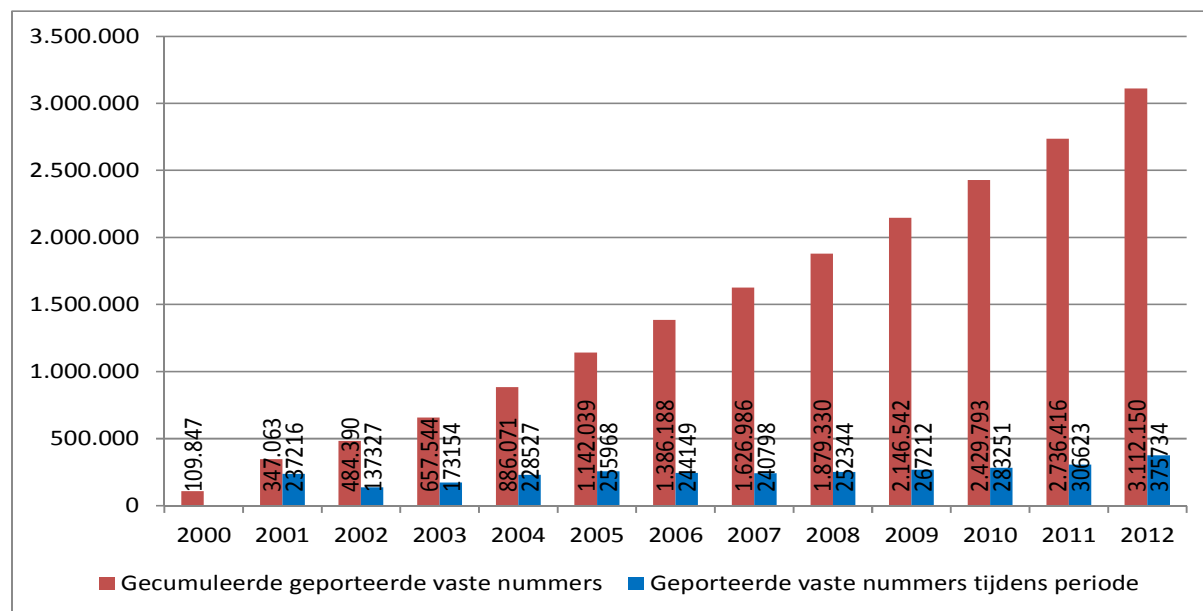

Bron : VZW nummeroverdraagbaarheid (BIPT)

3.3.2 Vaste nummeroverdraagbaarheid

In de loop van 2012 werden 375.734 individuele vaste nummers met succes overgedragen. Over de periode 2000 - 2012 bedraagt het aantal overgedragen vaste nummers 3.112.150¹².

Figuur 1.18: Gecumuleerde geporteerde vaste nummers (geografisch + niet-geografisch) en geporteerde vaste nummers per jaar.

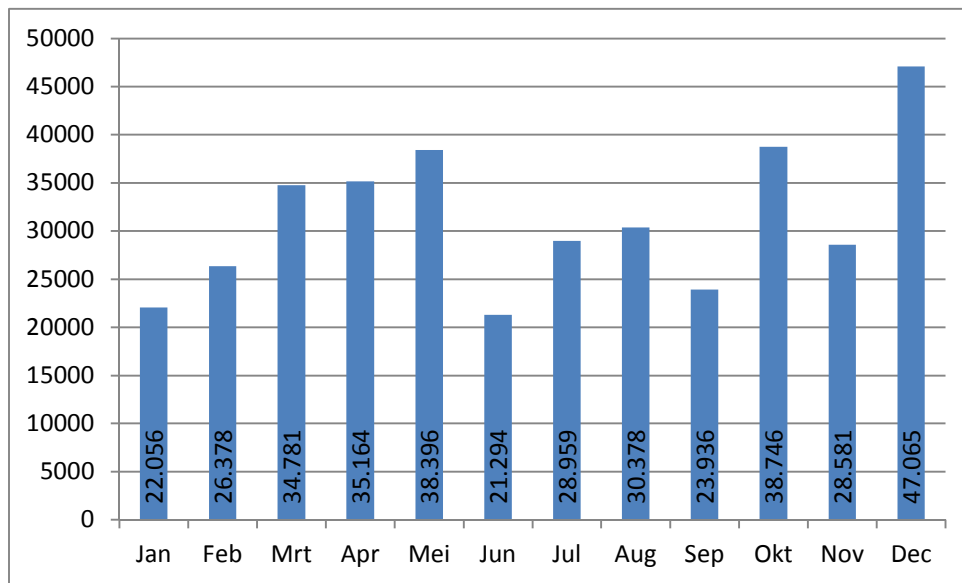
Bron : VZW nummeroverdraagbaarheid (BIPT)

In 2012 zijn er gemiddeld 29.038 vaste porteringen per maand vóór 1 oktober 2012 (datum van de inwerkingtreding van de nieuwe telecomwet) en gemiddeld 38.131 na deze datum.

Het gemiddeld netto-effect van 9.093 vaste porteringen per maand na de invoering van de nieuwe telecomwet is aanzienlijk kleiner dan op de mobiele markt (gemiddeld maandelijks netto-effect van 90.000 mobiele porteringen).

¹² Enkel succesvolle nummeroverdrachten worden in rekening gebracht, dus disconnects, updates en overdrachten van volledige nummerblokken zoals beslist door het BIPT worden niet als nummeroverdrachten aanzien. Voor alle duidelijkheid: indien een bepaald nummer (of nummerreeks) wordt overgedragen van operator A naar B en in al dan niet dezelfde tijdsperiode van B naar A dan wordt dit aanzien als 2 nummeroverdrachten.

Figuur 1.19: Aantal maandelijks vaste porteringen in 2012

Bron : VZW nummeroverdraagbaarheid (BIPT)

3.4. Breedband

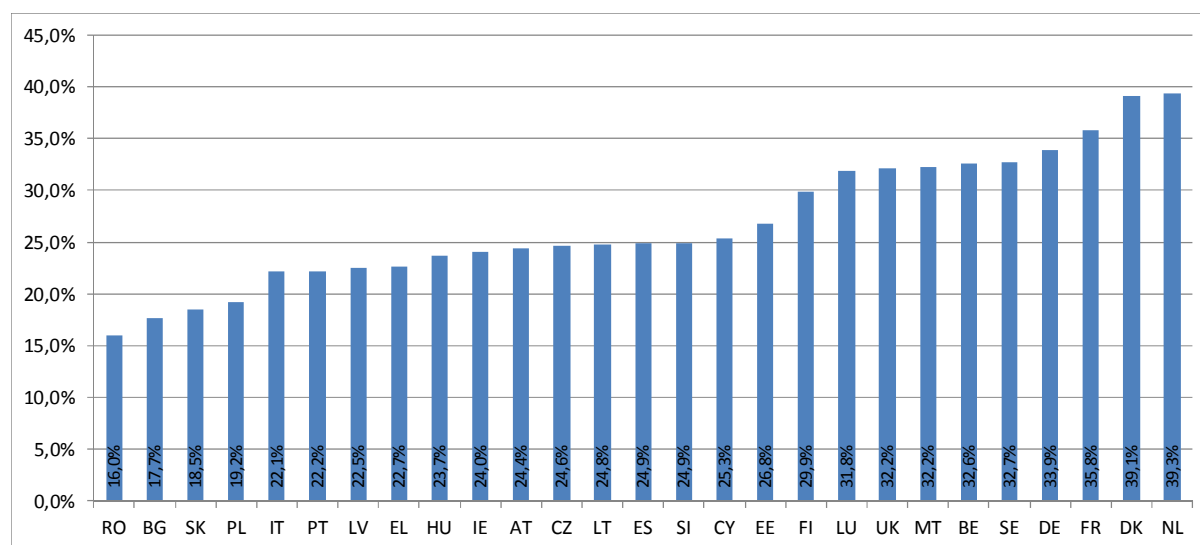
3.4.1. Vast breedband

3.4.1.1. Volume¹³

De vaste breedbandmarkt in België bleef in 2012 verder groeien tot 3,69 miljoen lijnen. Op het eind van 2012 waren er 33,2 vaste breedbandlijnen per 100 Belgische inwoners.

In vergelijking met juli 2012 steeg de breedbandpenetratie van 32,6% naar 33,2%. Samen met acht andere EU-landen overschrijdt België hiermee de drempel van 30 breedbandlijnen per 100 inwoners.

Figuur 1.20: Breedbandpenetratie in de EU (juli 2012)

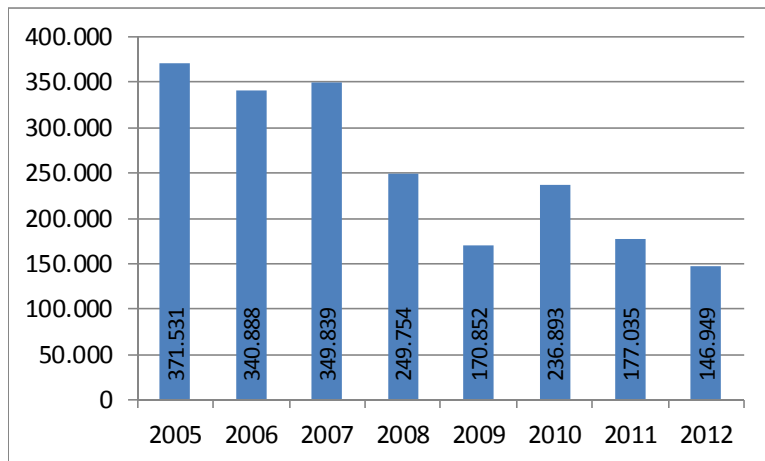

Bron : Digitale agenda voor Europa (Europese Commissie)

Met een netto-groei van 146.949 vaste breedbandlijnen presteerde de vaste breedbandmarkt wel onder het niveau van de jaren voordien.

¹³ Op basis van data van 33 ISP's : Belgacom, Alpha Networks, Belgian Telecom, Brutélé, BT Limited, Numericable, Colt Telecom, Cybernet, Destiny, Easynet, EDPnet, Euphony, Evonet, Getronics, Idnet, KPN Group Belgium, LCR Telecom, Mac Telecom, Mobistar, Mobistar enterprise services, Mondial Telecom, Online Internet,Portima, Scarlet, Schedom, Tecteo, Telenet, Toledo Telecommunications, United Telecom, Vanco, Verizon Belgium Luxembourg, Newin, Clearwire

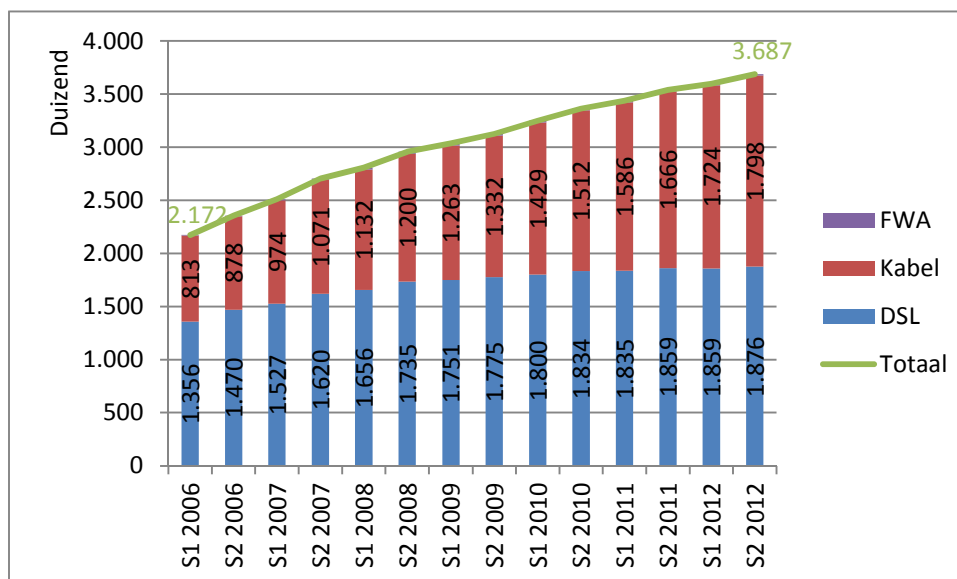
Figuur 1.21: Netto groei van vast breedband per jaar (België)

Bron : BIPT (ISP's)

DSL blijft de overheersende technologie onder de vaste breedbandtoegangen (51% van het totaal aantal vaste breedbandtoegangen).

Figuur 1.22: Evolutie vast breedband per technologie

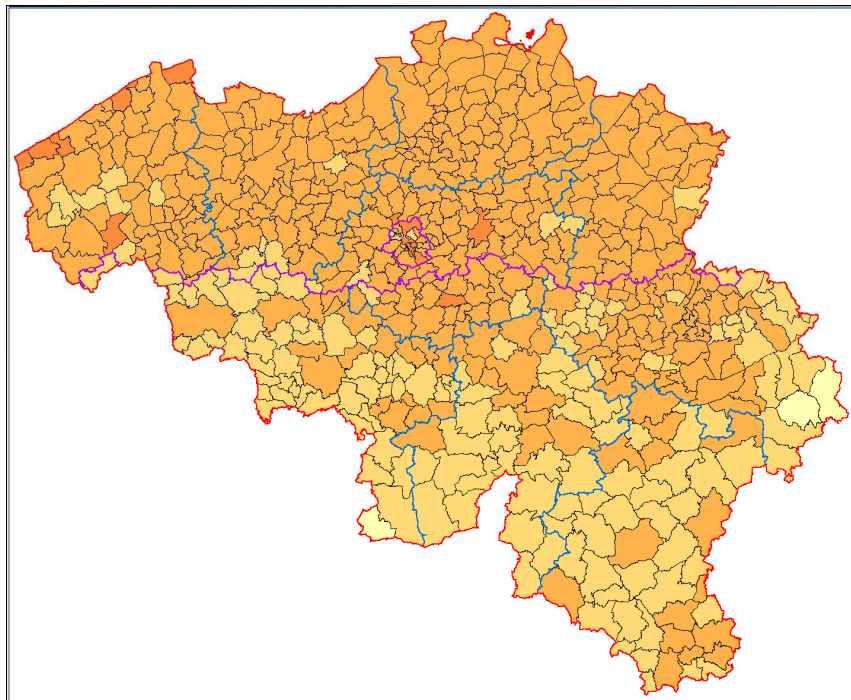

Bron : BIPT (ISP's)

3.4.1.2. Geografische ontwikkeling van vast breedband

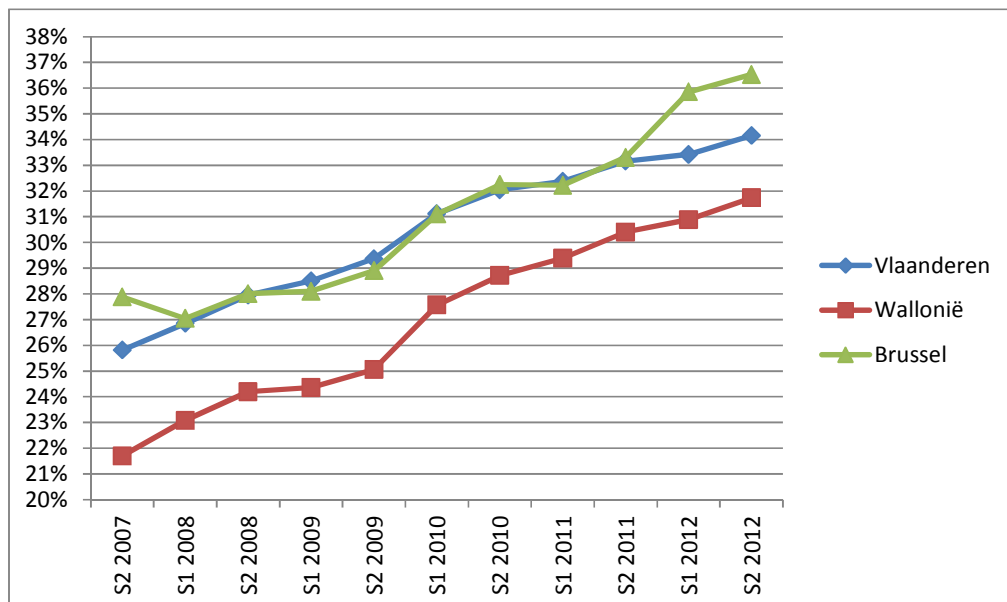
Op het einde van 2012 situeert de breedbandpenetratie in Brussel (36,5%) en Vlaanderen (34,1%) zich boven het nationaal gemiddelde (33,2%)

Figuur 1.23: Breedbandpenetratie per fusiegemeente (januari 2013) ¹⁴

Bron : BIPT (ISP's)

Figuur 1.24: Evolutie breedbandpenetratie per gewest

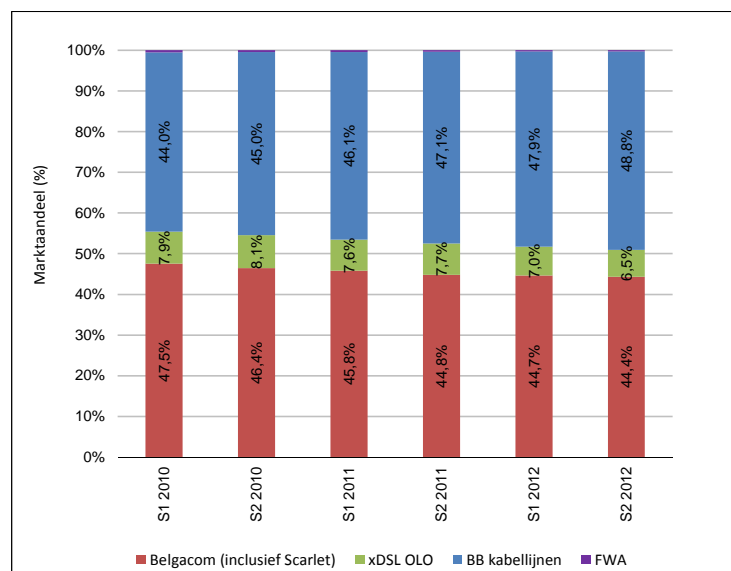
Bron : BIPT (ISP's)

¹⁴ Hoe donkerder de kleur, hoe hoger de breedbandpenetratie

3.4.1.3. Concurrentiesituatie

Het marktaandeel van de historische operator zet zijn licht neerwaartse trend verder. Eind 2012 bedraagt het marktaandeel van Belgacom (inclusief Scarlet) nog 44,4% in vergelijking met 44,7% een jaar eerder.

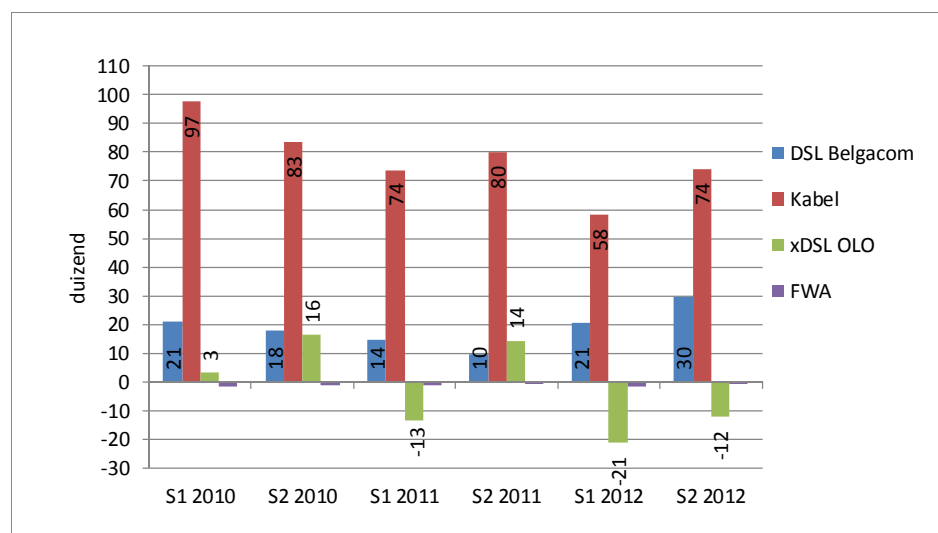
Figuur 1.25 : Marktaandelen ISP's (aantal breedbandlijnen eind 2012)

Bron : BIPT (ISP's)

65,7% van de marktgroei in 2012 is toe te schrijven aan de OLO's (96.557 vaste breedbandlijnen). Dit is het gecombineerd resultaat van een positieve groei van de kabeloperatoren (+132.076 vaste breedbandlijnen) en een negatieve groei van de overige OLO's (-33.412 DSL-lijnen van de OLO's en -2.107 FWA-lijnen). De historische DSL-operator droeg voor 34 % bij tot de nieuwe breedbandlijnen (50.392 vaste breedbandlijnen).

Figuur 1.26: Netto toevoegingen per technologie per semester¹⁵

Bron : BIPT (ISP's)

¹⁵ Het aantal nieuwe klanten voor vast breedband min het aantal klanten dat de vaste breedbanddienst opzegt.

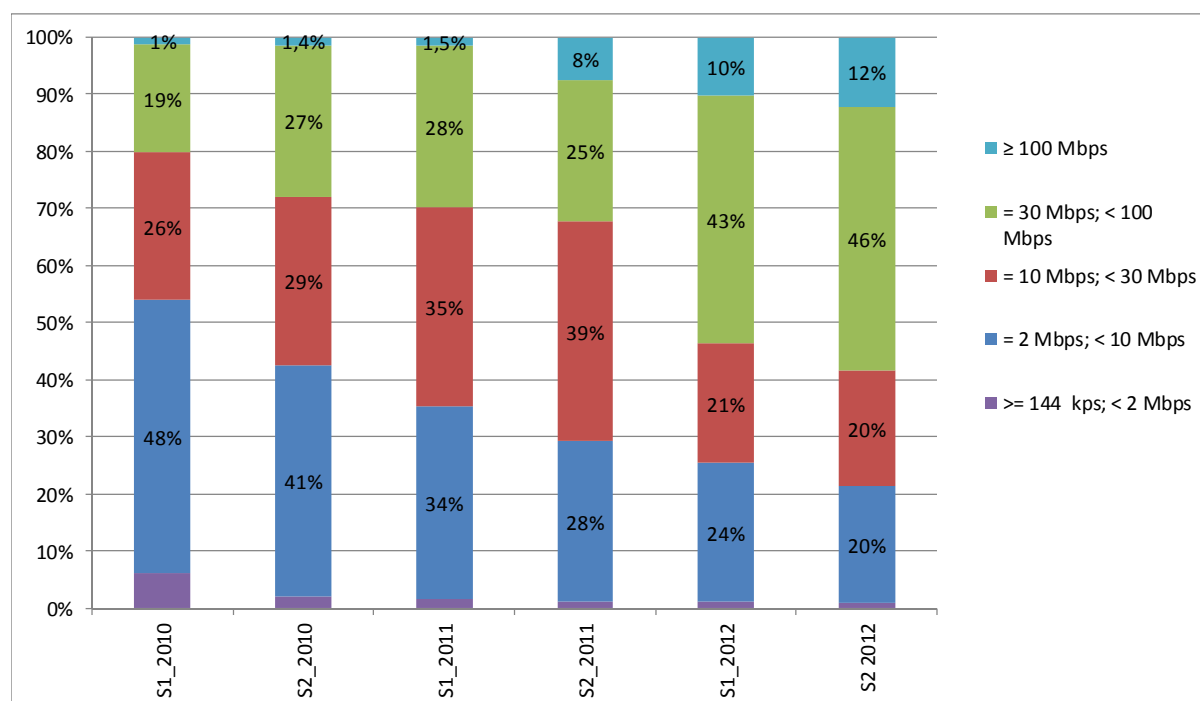
3.4.1.4. Snelheid

Eind 2012 kunnen de vaste breedbandlijnen in België worden opgesplitst in de volgende snelheidscategorieën :

- * tot 2 Mbps : 1,1 % van de vaste breedbandlijnen
- * tot 10 Mbps : 20,3% van de vaste breedbandlijnen
- * tot 30 Mbps : 20,3% van de vaste breedbandlijnen
- * tot 100 Mbps : 46,2% van de vaste breedbandlijnen
- * >= 100 Mbps : 12,2% van de vaste breedbandlijnen

Over de periode 2010-2013 is er een duidelijke trend naar het gebruik van breedband met een hogere snelheid. Het aandeel van de breedbandlijnen die worden geklasseerd als supersnel (> 30 Mbps) groeit van 20 naar 58%.

Figuur 1.27: Evolutie van de vaste breedbandlijnen in België per snelheidscategorie (per semester tussen juli 2010 en januari 2013)¹⁶

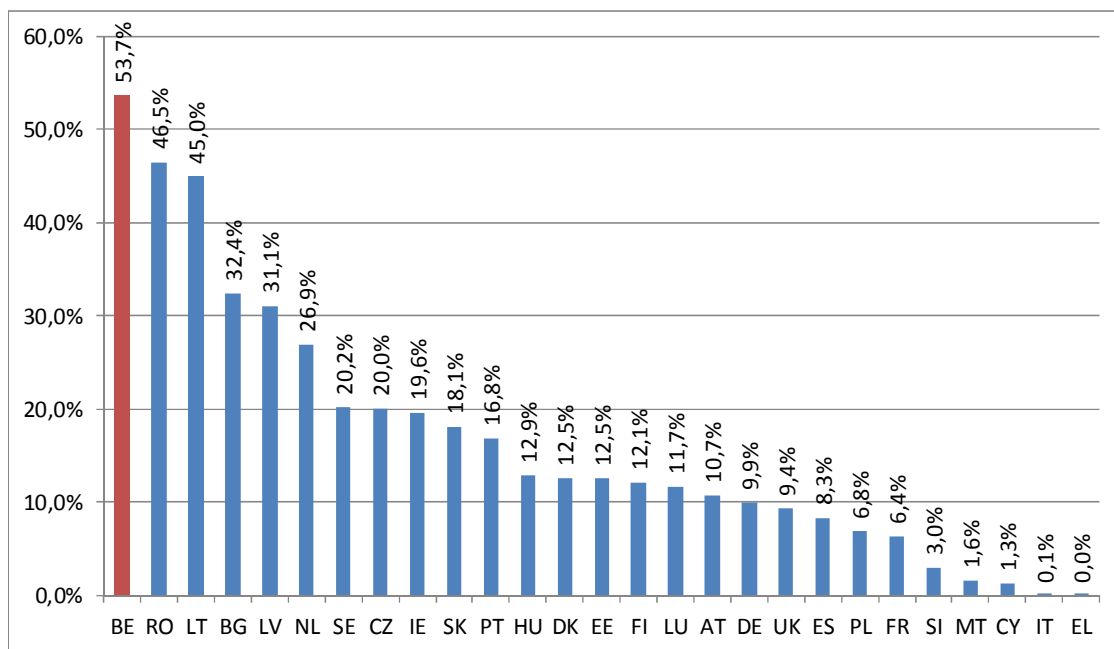
Bron : BIPT (operatoren)

In Europa is België eind juni 2012 het land met de hoogste take up van hoge snelheidsbreedbanddiensten >= 30 Mbps (53,7% van het totaal aantal vaste breedbandlijnen) .

Begin 2012 moest België met 32,2% van de totale breedbandlijnen die een snelheid van minstens 30 Mbps leveren nog Litouwen (40%) en Roemenië (45,2%) voor laten gaan.

¹⁶ Verschil met gepubliceerde data 2011 door update snelheidscategorieën van Telenet.

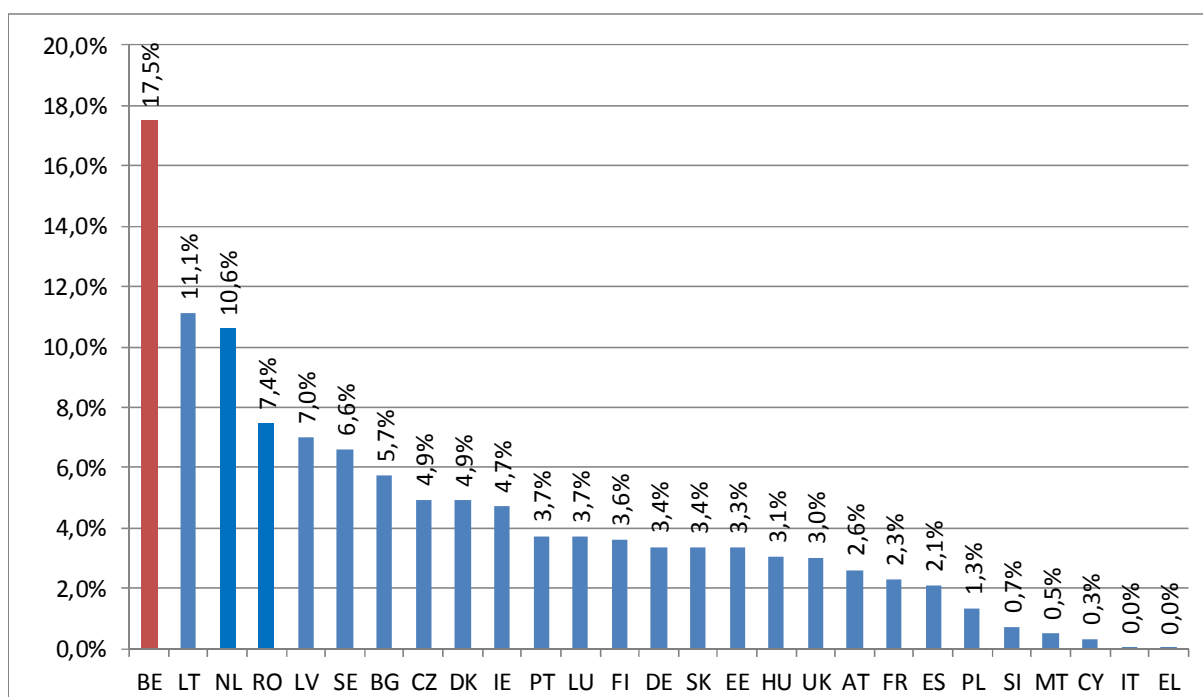
Figuur 1.28 : Aandeel van de breedbandlijnen met een snelheid ≥ 30 Mbps (juli 2012)

Bron : Digitale agenda voor Europa (Europese Commissie)

Ook in termen van huishoudens heeft België binnen Europa de hoogste penetratie van vast breedband met een snelheid ≥ 30 Mbps.

Figuur 1.29 : Penetratie vast breedband ≥ 30 Mbps (huishoudens)

Bron : Digitale agenda voor Europa (Europese Commissie)

3.4.1.5. Realisatie van de Europese digitale agenda

Om de ontwikkeling van geavanceerde ICT in Europa te versnellen nam de Europese Commissie de digitale Europese agenda aan. Deze agenda, die deel uitmaakt van de Europe2020 strategie voor slimme en langdurige groei legt inzake breedband twee doelstellingen op :

- een 100% dekkingsdoelstelling van 30 Mbps
- een “take up” doelstelling van 100 Mbps voor 50% van de Europese huishoudens

Voor beide doelstellingen bevindt België zich vooraan in de Europese rangschikking.

Op basis van de studie “broadband coverage in de EU”¹⁷ bereikt de gecombineerde NGA¹⁸-dekking van de vaste lijn technologieën eind 2011 98% van de Belgische huishoudens . Deze dekking wordt gerealiseerd door een mix van technologieën die snelheden kunnen aanbieden van 30 Mbps en meer :

- 1) FTTC/VDSL dat een glasvezelverbinding gebruikt van de centrale naar de straatcabine in combinatie met het VDSL kopernetwerk, heeft eind 2011 een dekking van 81%¹⁹. In 2012 evolueert dit verder naar 85% van de huishoudens²⁰.
- 2) Kabel : 95,5% van de Belgische huishoudens hebben eind 2011 toegang tot diensten op basis van het kabelnetwerk dat wordt gekenmerkt door een volledige upgrade naar Eurodocsis 3.0. Met dit percentage is de kabel de meest verspreide NGA vorm in België.
- 3) FTTP, dat bestaat uit een glasvezelverbinding tussen de lokale centrale en de eindgebruiker wordt eind 2011 in België een dekking toegedicht van 0,2%.

Met een gecombineerde NGA-dekking van 98% geniet België het derde hoogste niveau van totale NGA-dekking in Europa. .

¹⁷ Zie de studie “Broadband coverage in Europe in 2011”, voorbereid door consultant Point Topic voor de Europese Commissie en gepubliceerd op 6 november 2012

http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/dae/itemdetail.cfm?item_id=8907

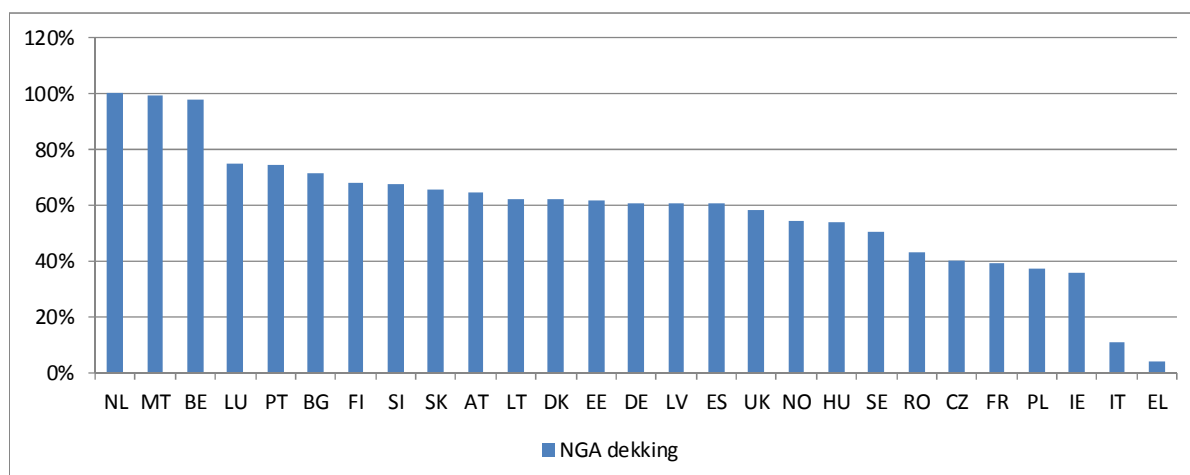
¹⁸ NGA : next generation access

¹⁹ De studie van consultant Point Topic gaat voor eind 2011 uit van een vdsl-dekking van 78,9% in België, daar waar Belgacom rapporteert dat dit 81% was.

²⁰ Zie presentatie van de Belgacom 2012 jaarresultaten

http://www.belgacom.com/be-nl/annex_investors/Inv_Fin_results_2012.page

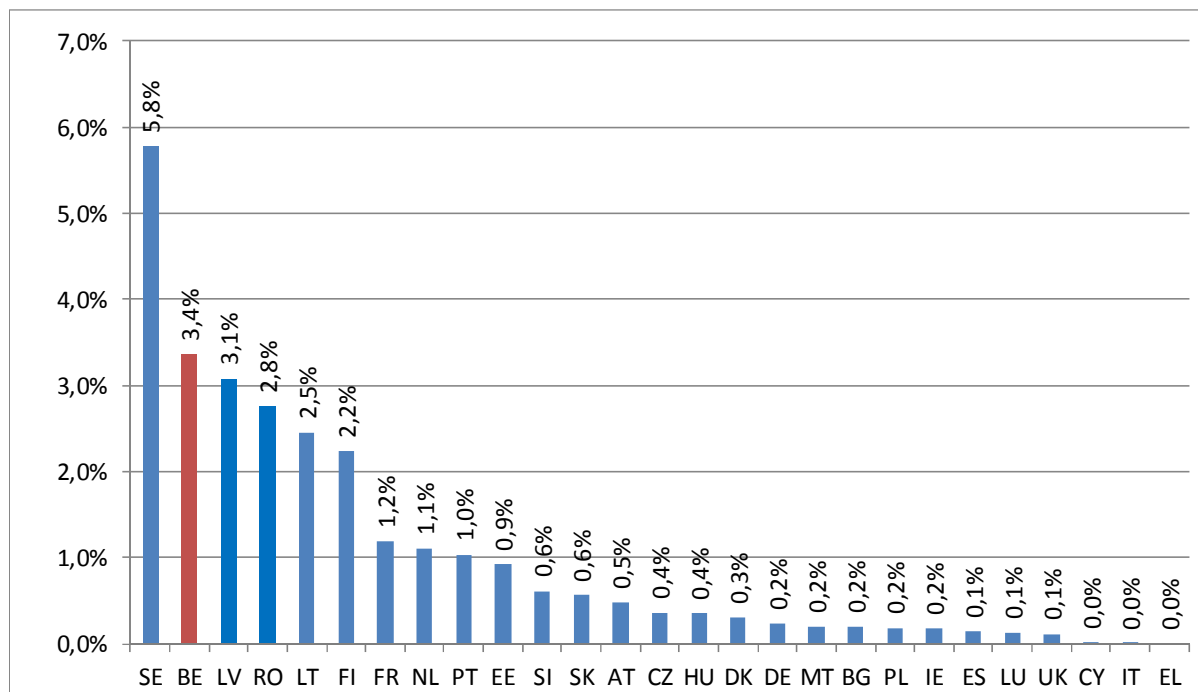
Figuur 1.30 : Totale NGA dekking van vaste technologieën (eind 2011)

Bron : Broadband coverage in Europe in 2011 – EC (data table page 42)

Op het vlak van de tweede doelstelling (50% take up van breedband \geq 100 Mbps) staat België eind 2012 nog ver van de vooropgestelde doelstelling. Supersnelle verbindingen boven 100 Mbps blijven schaars ondanks een jaargroei van de penetratie in termen van bevolking van 2,4% naar 3,4%. In vergelijking met de andere Europese landen bekleedt België wel de 2de plaats.

Figuur 1.31 : Penetratie van breedbandlijnen met minstens 100 Mbps (in termen van bevolking)

Bron : Digitale agenda voor Europa (Europese Commissie)

Ondanks het lage penetratiecijfer van 100 Mbps lijnen (in termen van bevolking) zou het bereiken van de 50%-drempel in termen van huishoudens tegen 2020, volgens een studie die consultant Analysys Mason uitvoerde voor Telecom Italia en Telefonica²¹, voor België toch een haalbare kaart moeten zijn. Met een geschatte 100 Mbps take up door 70% van de huishoudens tegen 2020 wordt België ingedeeld bij de zes landen die de 50% drempel naar alle waarschijnlijkheid zullen overschrijden (samen met Denemarken, Duitsland, Finland, Nederland en Portugal).

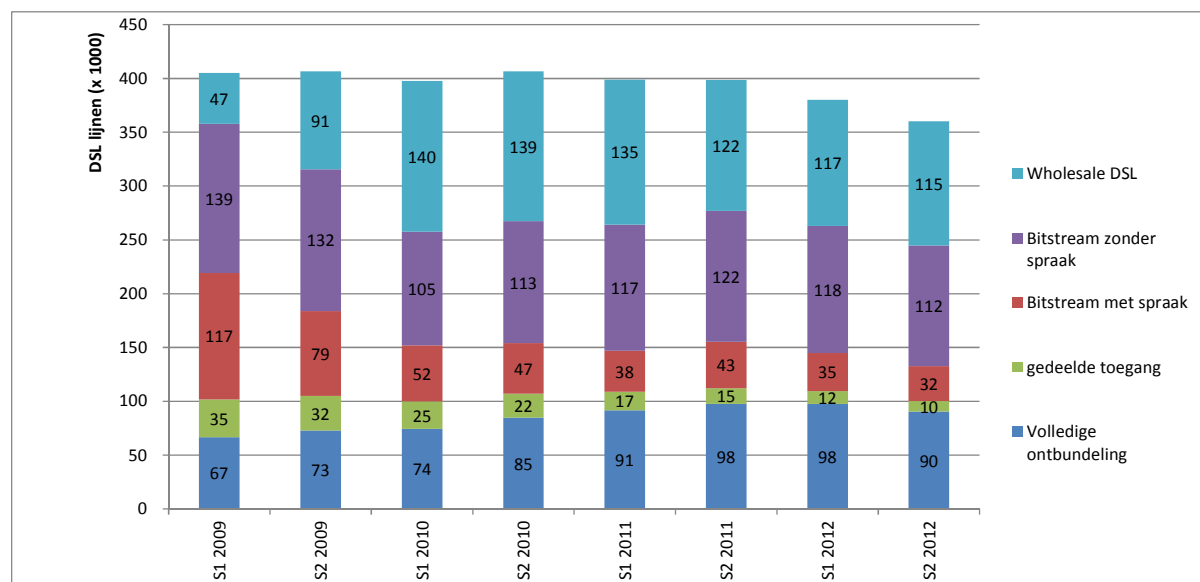
²¹ Policy orientations to reach the European Digital Agenda targets – Analysys Mason – 23 mei 2012 - <http://www.rcysostenibilidad.telefonica.com/blogs/wp-content/uploads/2012/06/Policy-orientations-to-reach-the-European-Digital-Agenda.pdf>

pagina 50. De studie vertrekt van historische data over de take up van breedband van de eerste generatie om een schatting te maken van het bereik waartussen de NGA take up in de gebieden met DSL en kabeldekking binnen Europa kan variëren. Dit bereik wordt vervolgens gecombineerd met een schatting van de 100Mbit/s dekking in elke lidstaat tegen 2020 ten einde voor elk land een specifiek NGA take up bereik te bepalen. Tot slot worden een aantal take-up drivers per land geanalyseerd (GDP per capita, PC penetratie en het aandeel van de bevolking dat in stedelijke gebieden woont) om te bepalen op welk niveau binnen het bereik een bepaald land waarschijnlijk zal uitkomen.

3.4.1.6. Wholesale vast breedband

OLO's maken bij voorkeur gebruik van bitstream²² wholesalelijnen van Belgacom om vast breedband onder hun eigen merknaam te verkopen aan retailklanten (144.554). Doorverkoop wordt als tweede optie gebruikt om toegang te krijgen tot het netwerk van Belgacom (115.420). Ontbundeling is de minst gebruikte vorm van wholesale toegang (90.476 volledig ontbundelde lijnen en 9.853 lijnen met gedeelde toegang).

Figuur 1.32 : Evolutie wholesale breedbandverbindingen van Belgacom²³

Bron : Belgacom (BIPT)

²² Bitstream toegang heeft betrekking op een situatie waarbij de historische operator een hoge snelheidstoegangslijn installeert naar de gebouwen van de klant en deze vervolgens ter beschikking stelt van derde partijen zodat zij ook hoge snelheidsdiensten kunnen aanbieden aan hun klanten.

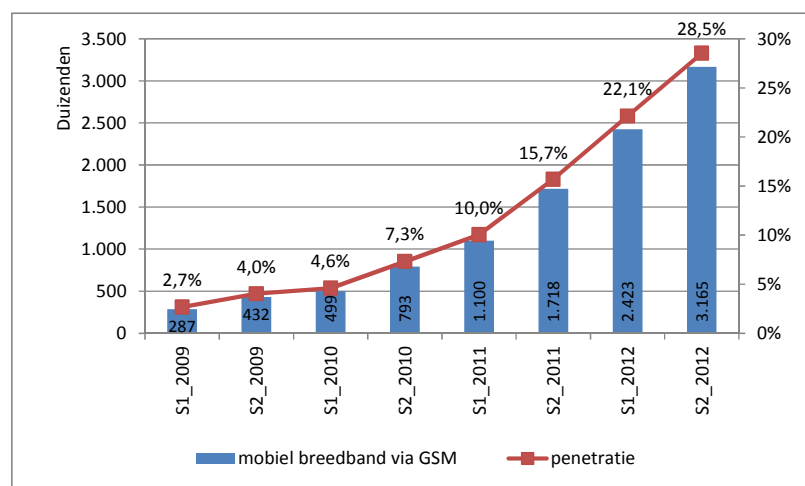
²³ Inclusief wholesale lijnen verkocht aan Scarlet.

3.4.2. Mobiel breedband

3.4.2.1. Mobiele breedbandabonnees

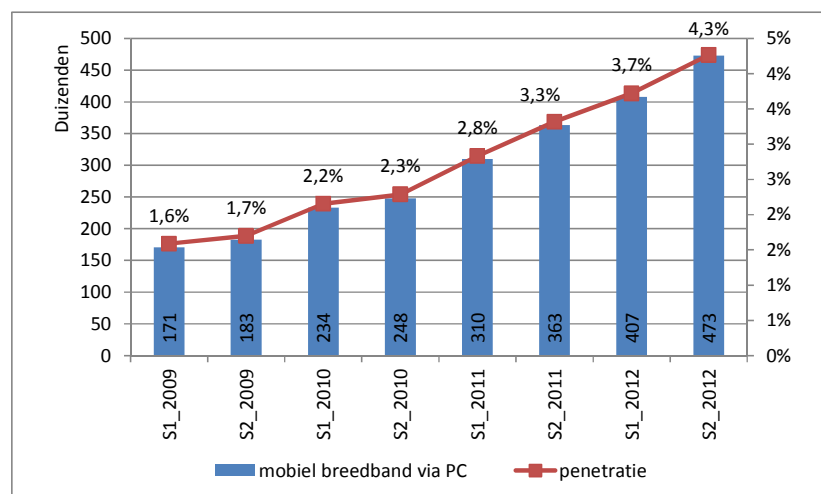
Mobiel breedband via PC en via GSM ontwikkelde zich sterk in 2012. De penetratiegraad van de mobiele datagebruikers steeg van naar 19 naar 32,8 %²⁴. Zoals onderstaande figuren illustreren kan deze stijging voornamelijk worden toegeschreven aan de GSM (van 15,7 naar 28,5%). De penetratiegraad van de mobiele datakaarten via PC steeg slechts van 3,3 naar 4,3 %.

Figuur 1.33: Evolutie actieve mobiel breedbandgebruikers via GSM

Bron : Operatoren (BIPT)

Figuur 1.34 : Evolutie actieve mobiel breedbandgebruikers via PC

Bron : Operatoren (BIPT)

²⁴ Het aantal mobiele breedbandabonnementsen via PC/GSM van de drie Belgische mobiele netwerkkoperatoren en van full MVNO Telenet (3.638.434) in verhouding tot de Belgische bevolking op 1 januari 2012 (11.094.850) is gelijk aan de mobiele penetratiegraad van 32,8%.

Het percentage van het totale actieve klantenbestand van de drie Belgische mobiele netwerkkoperatoren die mobiele data gebruiken (39,7% op pagina 15) wordt berekend door 4.148.206 mobiele datagebruikers (inclusief 2-2,5G) te delen door 10.440.640 actieve mobiele abonnees.

3.4.2.2. Europese vergelijking mobiele breedbandpenetratie (bevolking)

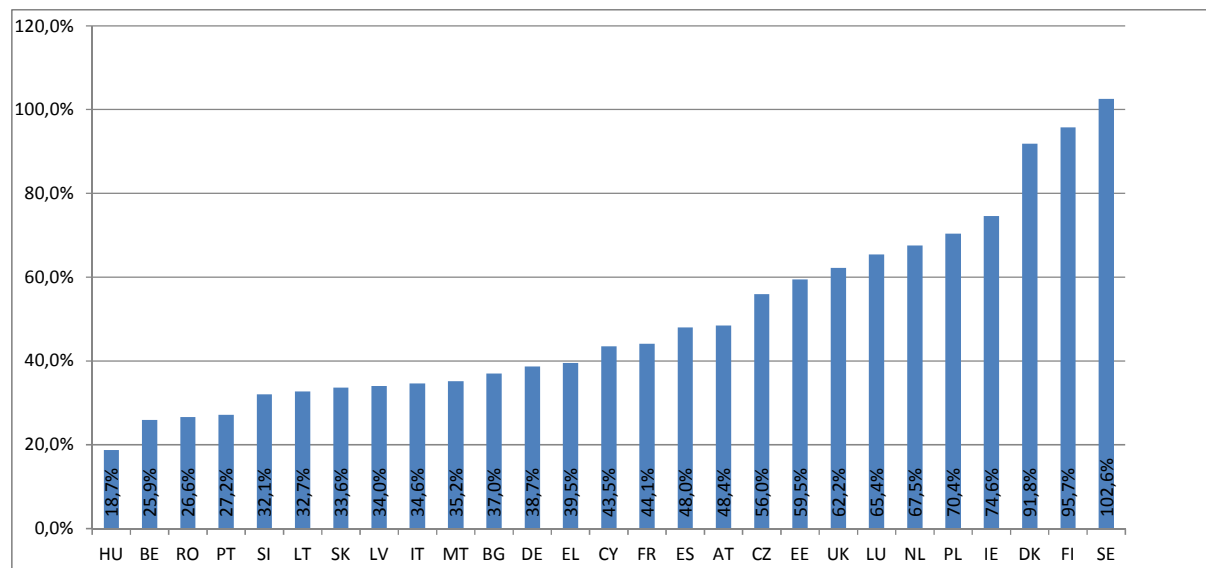
Met een mobiele 3G breedbandpenetratie van 25,9% eind juni 2012 bevindt België zich onderaan het spectrum. Indien ook alle mobiel internetlijnen via 2G-2,5G worden meegerekend stijgt de penetratie naar 36,1% op het einde van het eerste semester van 2012 en naar 39,9% op het einde van 2012.

Voor mobiele datatransmissie verkiest in België een meerderheid het 3-3,5G-netwerk boven het EDGE-GPRS netwerk (75% van het gebruik)²⁵

In 2013 zal mobiel breedband in België aantrekkelijker worden door de beschikbaarheid van 4G. Dit 4G netwerk werd in november 2012 door Belgacom voor de consumenten geopend in 8 steden (Hasselt, Antwerpen, Gent, Leuven Luik, Namen, Bergen en Waver). In 2013 zullen 9 nieuwe steden worden toegevoegd : Brugge, Mechelen, Charleroi, Doornik, Oostende, De Panne, Nieuwpoort, Knokke-Heist en Blankenberge.

De meest geavanceerde landen binnen de Europese Unie zijn de Scandinavische landen met een mobiele breedbandpenetratie van meer dan 90%.

Figuur 1.35 : Mobiele breedbandpenetratie (3G) in de EU (bevolking) – juli 2012

Bron : Digital Agenda Scoreboard 2012

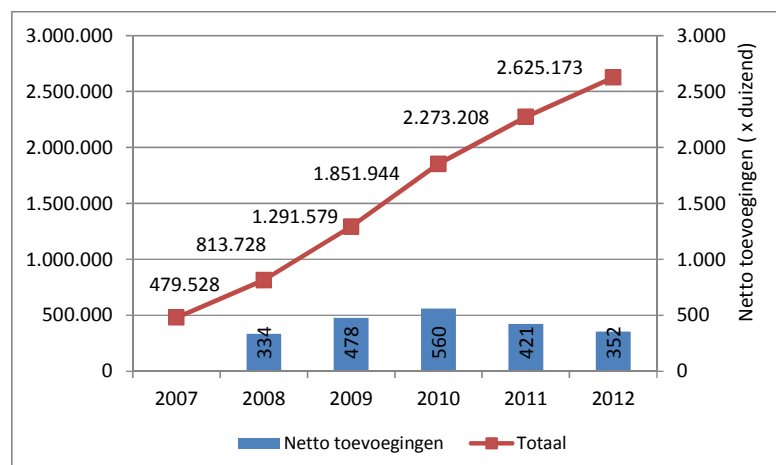
²⁵ Bron : BIPT-enquête bij de mobiele netwerkoperatoren in verband met de beveiling van hun mobiele telefoondiensten (november 2012).

3.5. Residentiële bundels²⁶

3.5.1. Penetratie

Het aantal residentiële abonnees van bundels groeit van 2.273.208 eind 2011 naar 2.625.173 op het eind van 2012. Daarmee neemt 57% van de Belgische huishoudens meerdere diensten af bij dezelfde aanbieder tegenover 49% een jaar eerder.

Figuur 1.36 : Evolutie van het aantal residentiële abonnees met een bundel

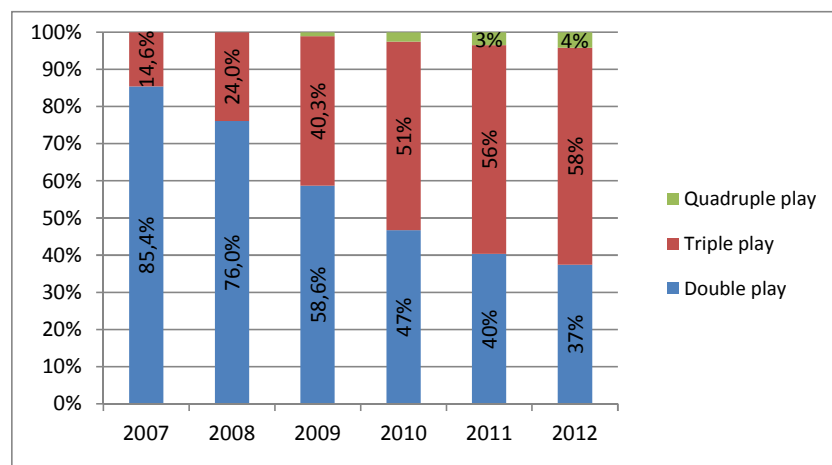

Bron : Operatoren (BIPT)

3.5.2. Residentiële bundelsamenstelling

Een groeiend aantal van de bundels bestaat uit triple play. Hun aandeel in het totale aantal residentiële abonnees met een bundel stijgt van 56 naar 58%.

Figuur 1.37: Evolutie van het aantal residentiële abonnees per type bundel

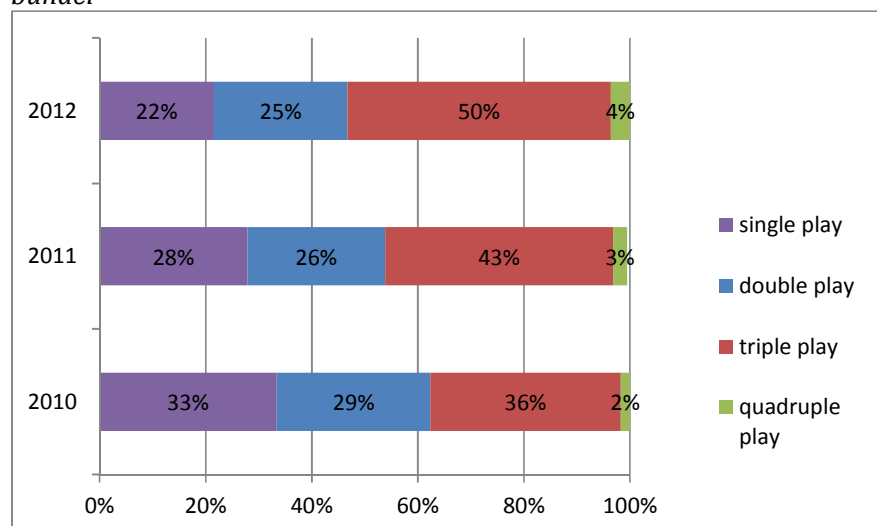
Bron : Operatoren (BIPT)

²⁶ Onder een bundel wordt verstaan het afnemen van meerdere producten (breedbandinternet, vaste telefonie, mobiele telefonie en/of digitale televisie) bij dezelfde operator door residentiële gebruikers. Deze bundels worden doorgaans door middel van één factuur gefactureerd. Het voorkomen van een korting in vergelijking met het afzonderlijk afnemen van deze producten is hierbij geen noodzakelijk voorwaarde.

3.5.3. Residentiële bundels met vast breedband

Vast breedband wordt door 79% van de residentiële vaste breedbandabonnees aangekocht in een bundel. Een meerderheid (50%) koopt 2 bijkomende producten. 25% kocht breedband als onderdeel van een double play bundel en 4% als onderdeel van een quadruple bundel²⁷.

Figuur 1.38: Aandeel van de vaste residentiële breedbandabonnees met vast breedband in een bundel

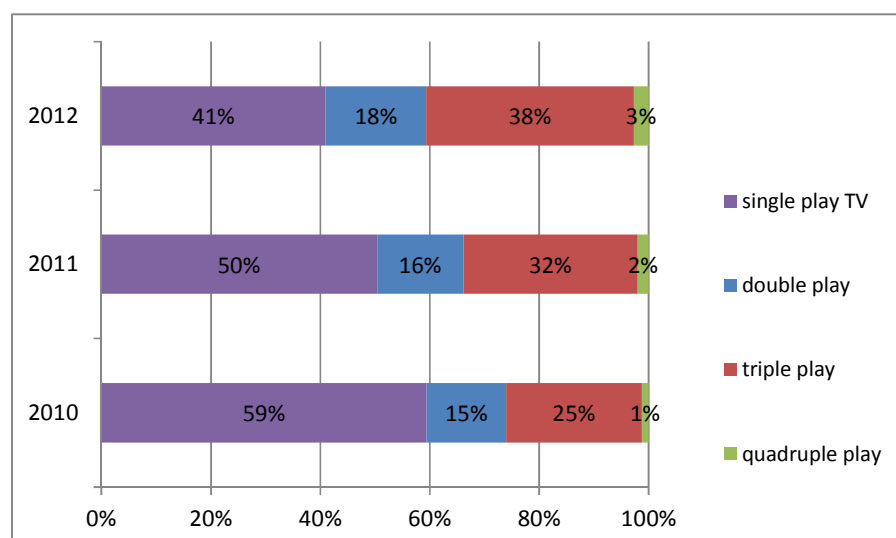

Bron : Operatoren (BIPT)

3.5.4. Residentiële bundels met digitale televisie

Digitale televisie wordt door 59% van de residentiële televisie-abonnees aangekocht in een bundel. 38% koopt 2 bijkomende producten, 18% koopt digitale televisie als onderdeel van een double play bundel en 3% als onderdeel van een quadruple bundel²⁸.

Figuur 1.39: Aandeel van de residentiële televisie-abonnees met digitale TV in een bundel

Bron : Operatoren (BIPT)

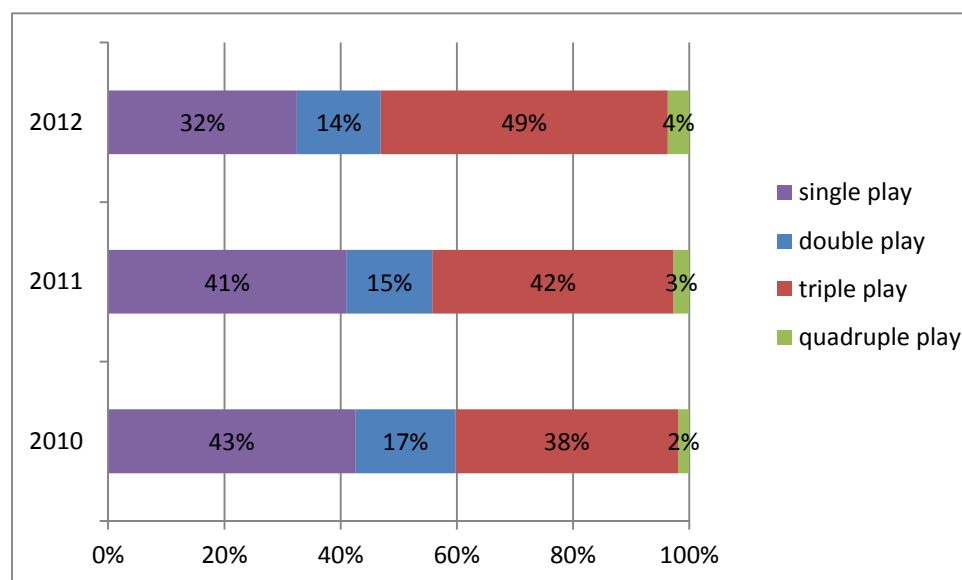
²⁷ Verschil met data gepubliceerd in 2011 door update van Telenet

²⁸ Verschil met data gepubliceerd in 2011 door update van Telenet

3.5.5. Residentiële bundels met vaste telefonie

Vaste telefonie wordt door 67% van de residentiële abonnees van vaste telefonie aangekocht in een bundel. Een meerderheid (49%) koopt 2 bijkomende producten. 14% koopt vaste telefonie als onderdeel van een double play bundel en 4% als onderdeel van een quadruple bundel.

Figuur 1.40: Aandeel van de residentiële abonnees met vaste telefonie in een bundel

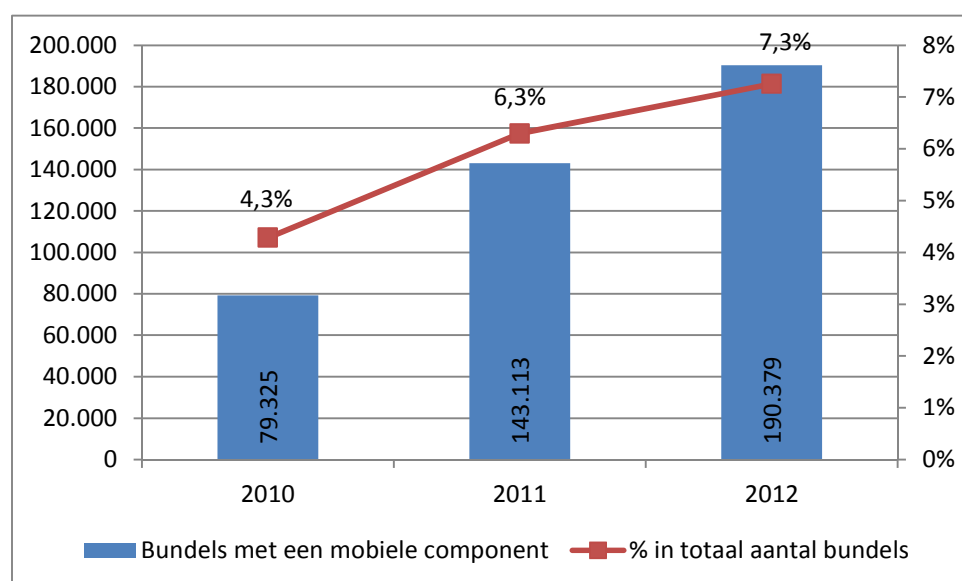

Bron : Operatoren (BIPT)

3.5.6. Residentiële bundels met een mobiele component (spraak/breedband)

7,3% van het totaal aantal bundels omvatten een mobiele component.

Figuur 1.41: Aantal bundels met een mobiele component en aandeel in het totaal aantal bundels

Bron : Operatoren (BIPT)

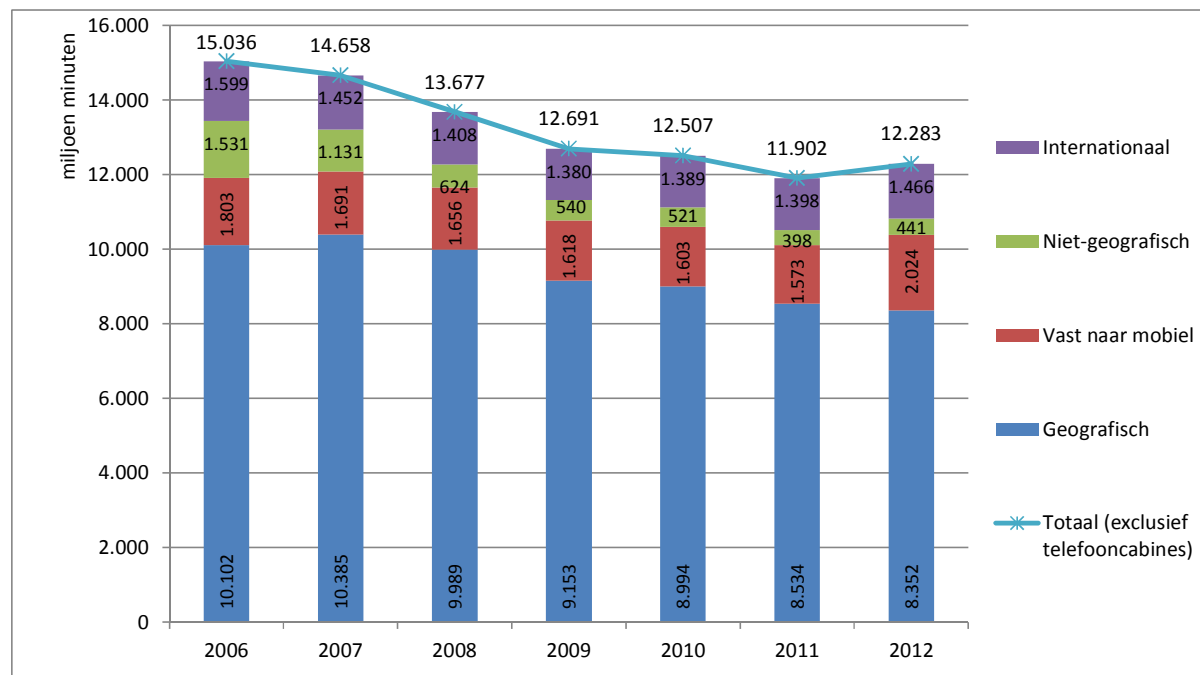
4.Gebruik

4.1. Vaste spraaktelefonie²⁹

4.1.1. Uitgaand vast spraakverkeer : volume

De markt van de vaste spraaktelefonie bereikt in 2012 voor het eerst een stijging : jaar-op-jaar bedraagt de toename 3,2% . Dit is het resultaat van het groeiend aantal minuten naar mobiele toestellen als gevolg van de introductie van tariefplannen die gratis bellen van vast naar mobiel mogelijk maken (Happy Time XL van Belgacom en Freephone Mobile van Telenet)

Figuur 1.42 : Evolutie van het vast spraakverkeer 2006-2012³⁰

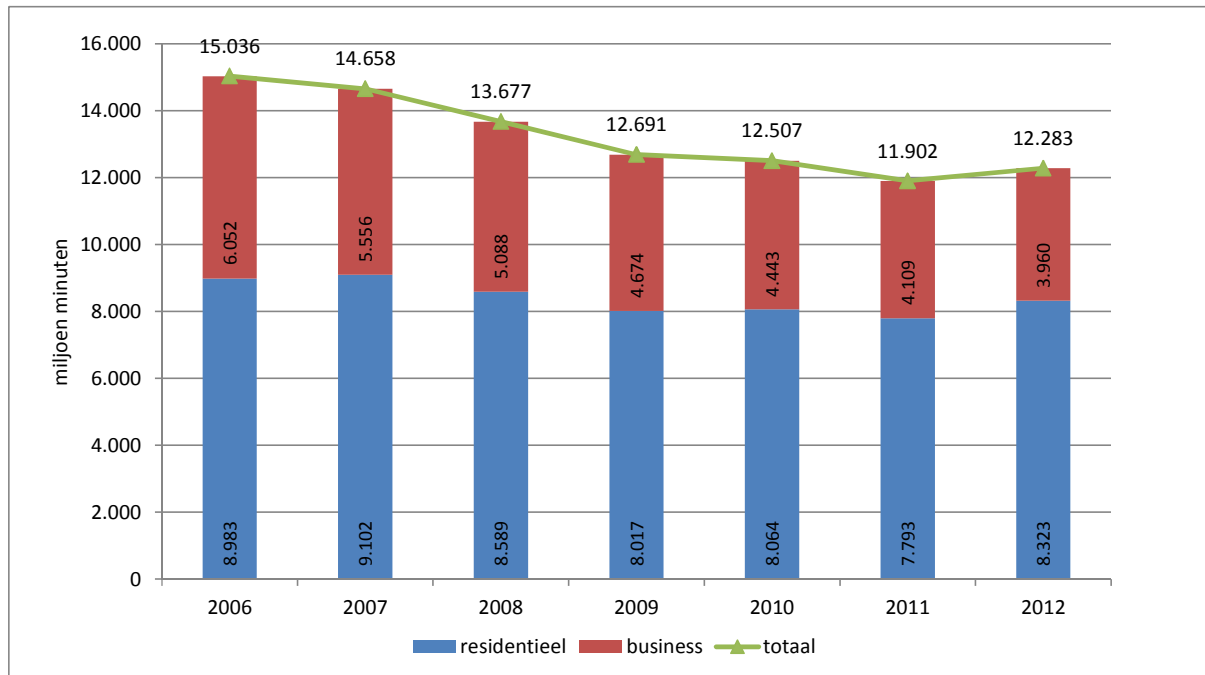
Bron : Operatoren (BIPT)

Een opdeling naar consumententype toont aan dat het vast spraaktelefoonverkeer op de professionele markt in 2012 daalt met 149 miljoen minuten tot 3,96 miljard minuten . Enkel het residentieel spraakvolume draagt bij tot de globale toename van het vast spraakvolume in 2012 : + 6,8% tot 8,32 miljard minuten.

²⁹ Spraaktelefonie aangeboden door een provider die de toegang controleert en de eigenschappen van het eigen netwerk. Spraakcommunicatie die het publiek internet gebruikt is uitgesloten, ook spraak over het internet PC naar PC is uitgesloten. Managed voice over broadband is inbegrepen.

³⁰ Minuten vaste spraaktelefonie verkocht door 15 firma's : 3StarsNet, Belgacom, Brutélé, Crosscom Belgium, BT Limited, Colt Telecom, Telenet, Mobistar, Mobistar Enterprise, Scarlet Belgium, KPN Group Belgium, Tecteo, Toledo, Numericable, Verizon Belgium Luxemburg (inclusief internationale minuten verkocht aan resellers).

Figuur 1.43 : Evolutie van het vast spraakverkeer 2006-2012: residentieel - business

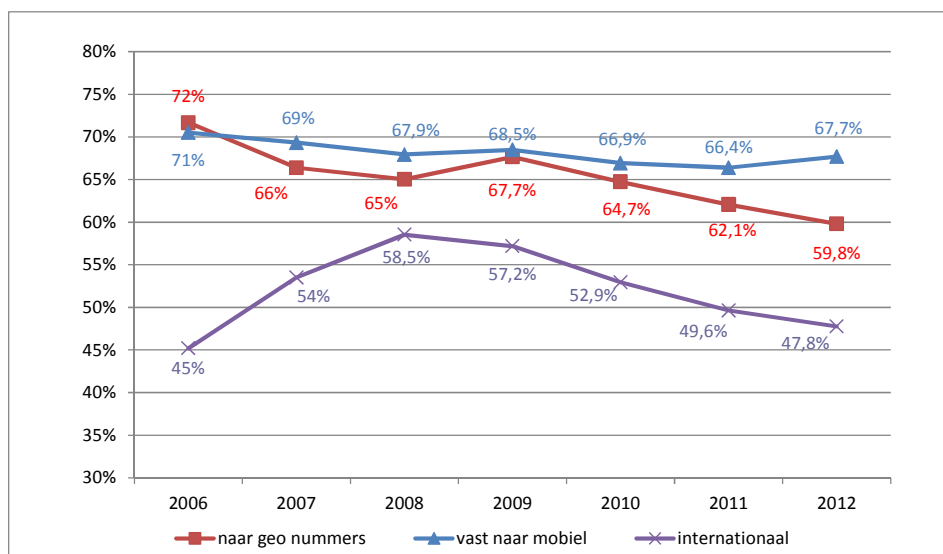

Bron : Operatoren (BIPT)

De OLO's (inclusief kabel) zagen in 2012 hun marktaandeel, in termen van volume, groeien van 38,7% tot 40%.

Met een globaal marktaandeel van 60 % blijft Belgacom (inclusief Scarlet) wel dominant op de totale markt. Dit geldt ook voor alle verkeerstypen, met uitzondering van het internationaal spraakverkeer. Op deze markt bezit Belgacom sedert 2011 een marktaandeel onder de 50%.

Figuur 1.44: Marktaandeel van Belgacom op de markt van het vast spraaktelefoonverkeer: per verkeerstype (in volume)- inclusief Scarlet vanaf 2009

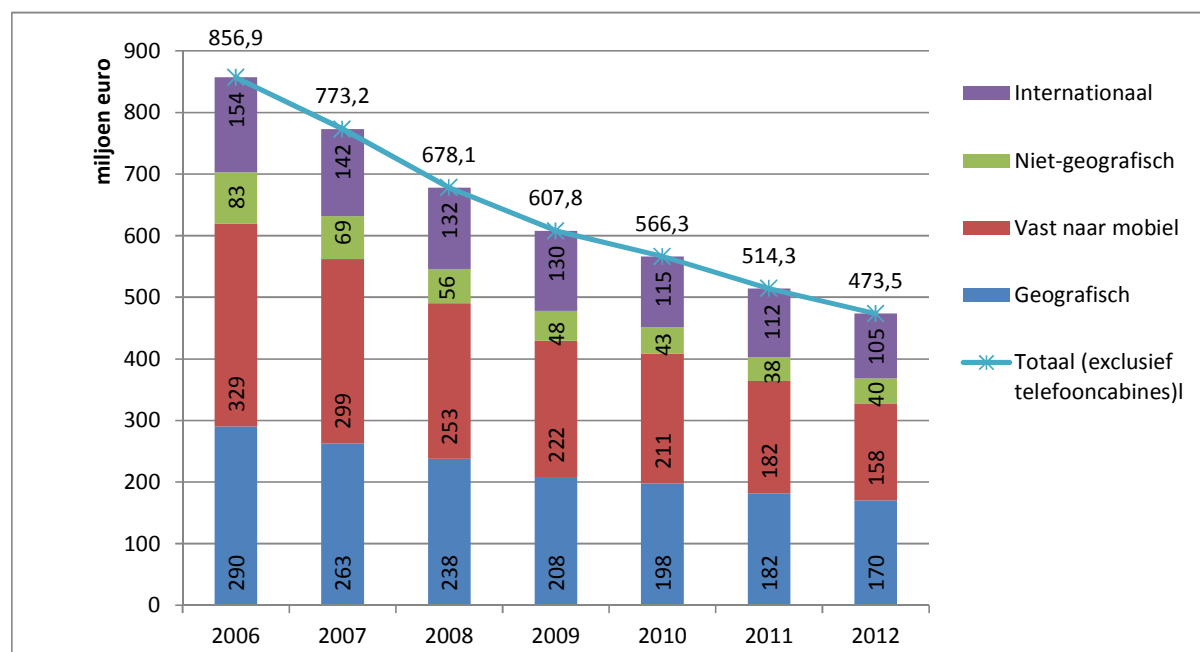
Bron : Operatoren (BIPT)

4.1.2. Uitgaand vast spraakverkeer : omzet

De inkomsten uit vast telefoonverkeer daalden jaarlijks met gemiddeld 9,4% tussen 2006 en 2012.

Hoewel gesprekken naar mobiele toestellen 16 % uitmaken van het totaal vast spraakverkeer (exclusief telefooncabines) dragen zij het meeste bij tot de vaste spraakinkomsten (33%).

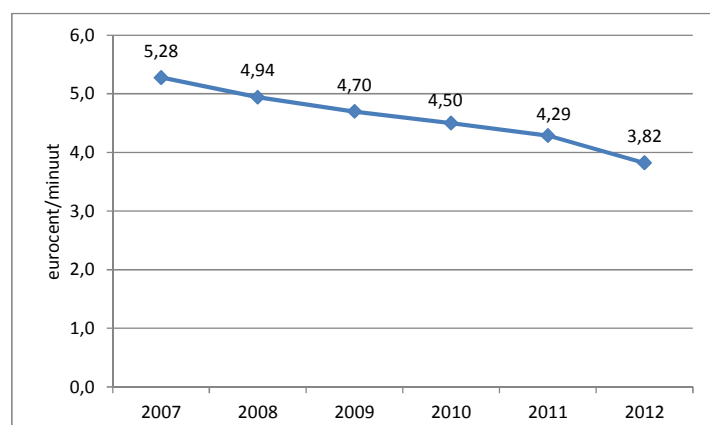
Figuur 1.45: Inkomsten uit vast spraakverkeer(exclusief telefooncabines)

Bron : Operatoren (BIPT)

De gemiddelde prijs per vaste spraakminuut daalt van 4,29 eurocent per minuut in 2011 naar 3,82 eurocent/minuut in 2012 : - 11,6%.

Figuur 1.46. Evolutie gemiddelde prijs per vaste spraakminuut (eurocent/minuut, exclusief telefooncabines)³¹

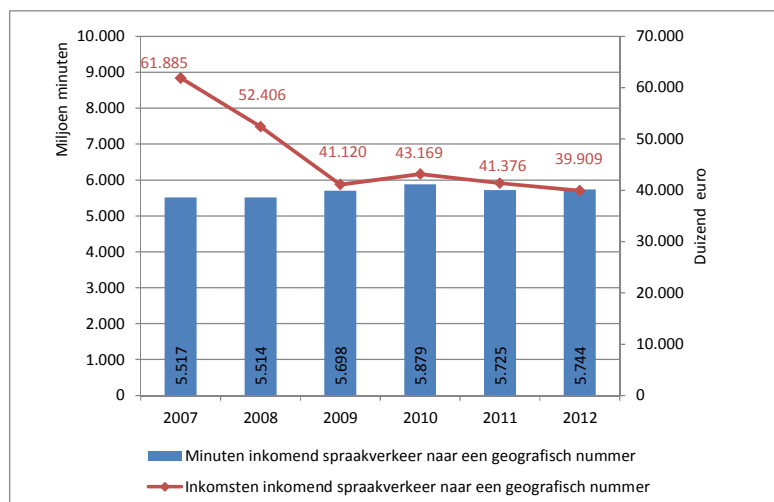
Bron : Operatoren (BIPT)

³¹ Verschil met data gepubliceerd in 2011 door verwijdering minuten telefooncabines uit het volume spraakverkeer en verwijdering internationale wholesale minuten en inkomsten.

4.1.3. Inkomend spraakverkeer op het vaste netwerk : volume en omzet

Sedert 1 april 2012 passen alle operatoren dezelfde tarieven toe voor de afgifte van gesprekken op het vaste netwerk³². Voordien konden OLO's 15% afwijken van de afgiftetarieven van Belgacom³³. De verdwijning van de tariefverschillen leidt, ondanks een toename van het termineringsvolume met 0,3%, tot 3,5% minder inkomsten.

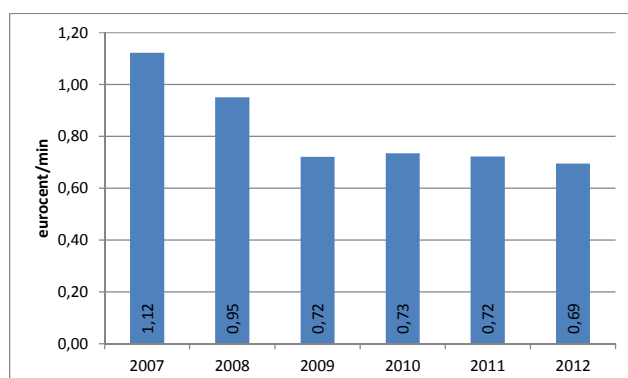
Figuur 1.47 : Evolutie gemiddelde prijs voor de afgifte van een oproep naar een geografisch nummer op het vaste netwerk.

Bron : Operatoren : BIPT

Mede als gevolg van de symmetrische regulering van de vaste afgifteprijzen daalt het gemiddeld vast afgiftetarief voor geografische oproepen van 0,72 naar 0,69 eurocent/ minuut.

Figuur 1.48. Evolutie gemiddelde afgifteprijs van een oproep naar een geografisch nummer op het vaste netwerk ³⁴

Bron : Operatoren (BIPT)

³² De verplichting tot symmetrie van de vaste afgiftetarieven vloeit voort uit het besluit van de Raad van 2 maart 2012 met betrekking tot de marktanalyse van de markt voor gespreksafgifte op een vaste locatie.

³³ Het BIPT-besluit van 11 augustus 2006 betreffende de gespreksafgifte op het openbare vaste telefoonnetwerk voert een verplichting tot maximumtarieven in voor alle OLO's. Sedert 1 januari 2009 mogen de afgiftetarieven van de OLO's de Belgacomtarieven met niet meer dan 15% overschrijden.

³⁴ Op basis van data van 7 telecomoperatoren : Belgacom, Brutélé, Verizon, Telenet, Mobistar, Mobistar Enterprise, Numericable

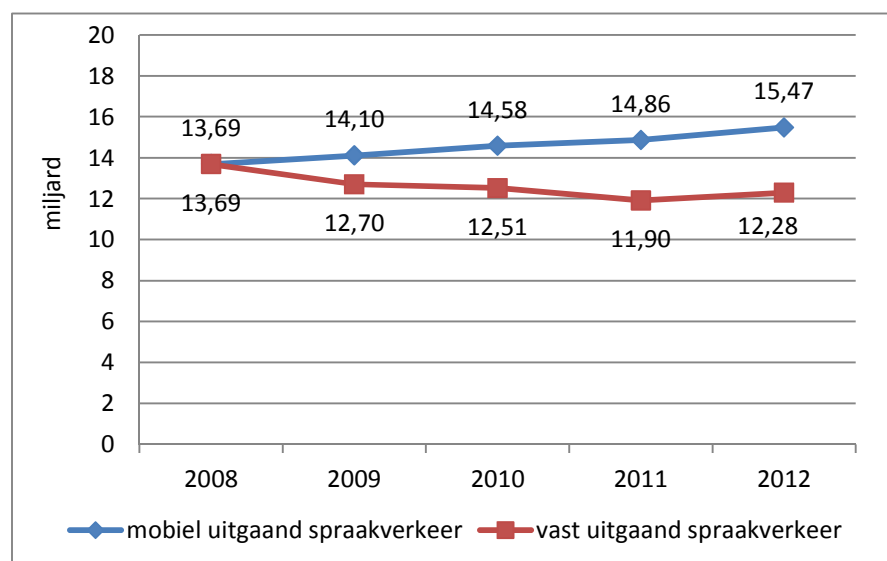
4.2. Mobiele spraaktelefonie

4.2.1. Uitgaand mobiel spraakverkeer

4.2.1.1. Volume

Mobiele spraakminuten georigineerd op het netwerk van de Belgische mobiele netwerkoperatoren (inclusief MVNO) winnen in 2012 voor het eerst minder aandeel in het totaal aantal spraakminuten. Ondanks een volumetoename met 4,1% tot 15,47 miljard minuten vergroot het aandeel slechts van 55,5 naar 55,7%. Concurrentiële druk van gratis tariefplannen voor oproepen van vast naar mobiel verklaren deze tendens.

Figuur 1.49 : Volume spraakminuten georigineerd op het vaste en het mobiele telefoonnetwerk

Bron : Operatoren (BIPT)

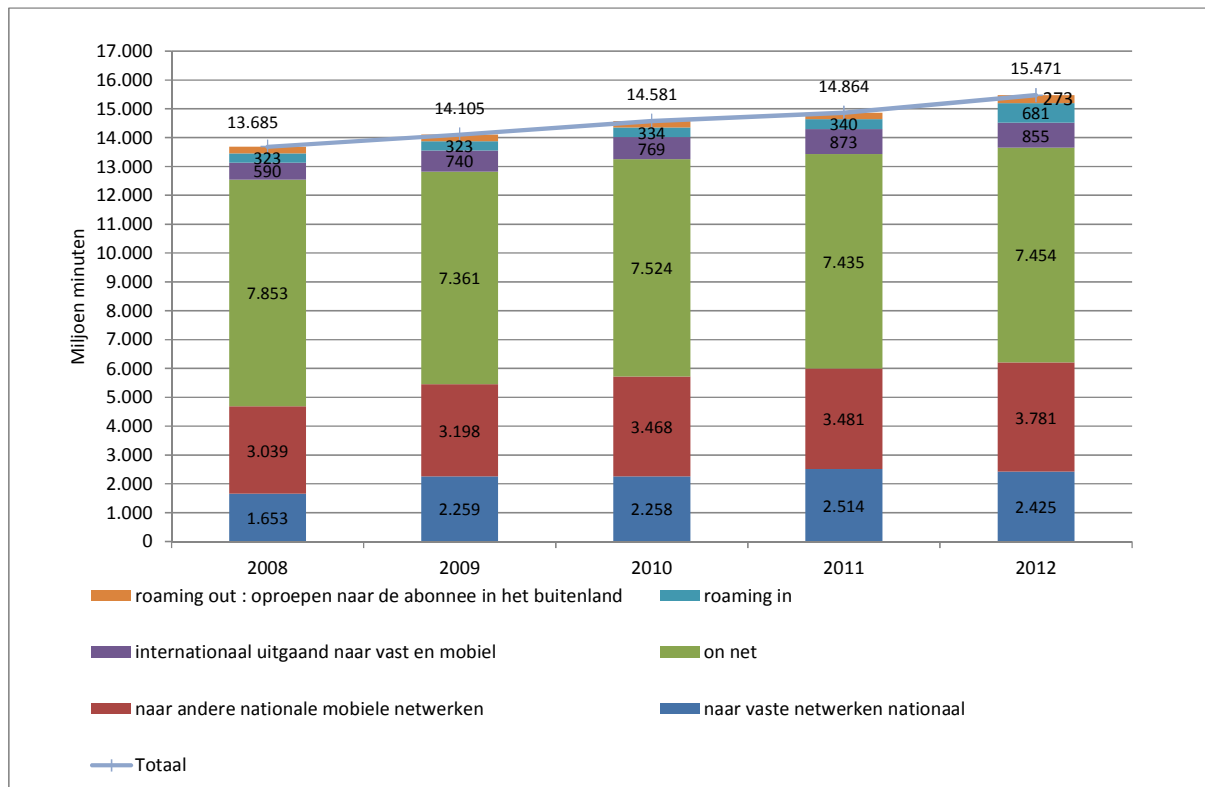
Hoewel het mobiel spraakvolume dat georigineerd wordt op het netwerk van een Belgische mobiele netwerkoperator toeneemt met 4,1% vertonen de oproepen naar nationale vaste netwerken een daling met 3,5% tot 2,43 miljard minuten. Ook het internationaal uitgaand verkeer (vast+mobiel) gaat achteruit : -2% tot 855 miljoen minuten.

Deze daling wordt gecompenseerd door een groei van de overige verkeerstypen :

- Roaming in minuten³⁵ verdubbelen van 340 van 681 miljoen minuten.
- Ook de roaming out oproepen naar de mobiele abonnee in het buitenland laten een sterke groei optekenen : +23% tot 273 miljoen minuten.
- Off-net mobiele gesprekken (gesprekken naar andere nationale mobiele netwerken) groeien met 8,6% tot 3,78 miljard minuten en on-net mobiele gesprekken (gesprekken naar hetzelfde nationaal mobiel netwerk) nemen toe met 0,3% tot 7,45 miljard minuten.

³⁵ Roaming in : een abonnee van een buitenlands mobiel netwerk die gebruik maakt van het mobiele netwerk van een Belgische mobiele operator

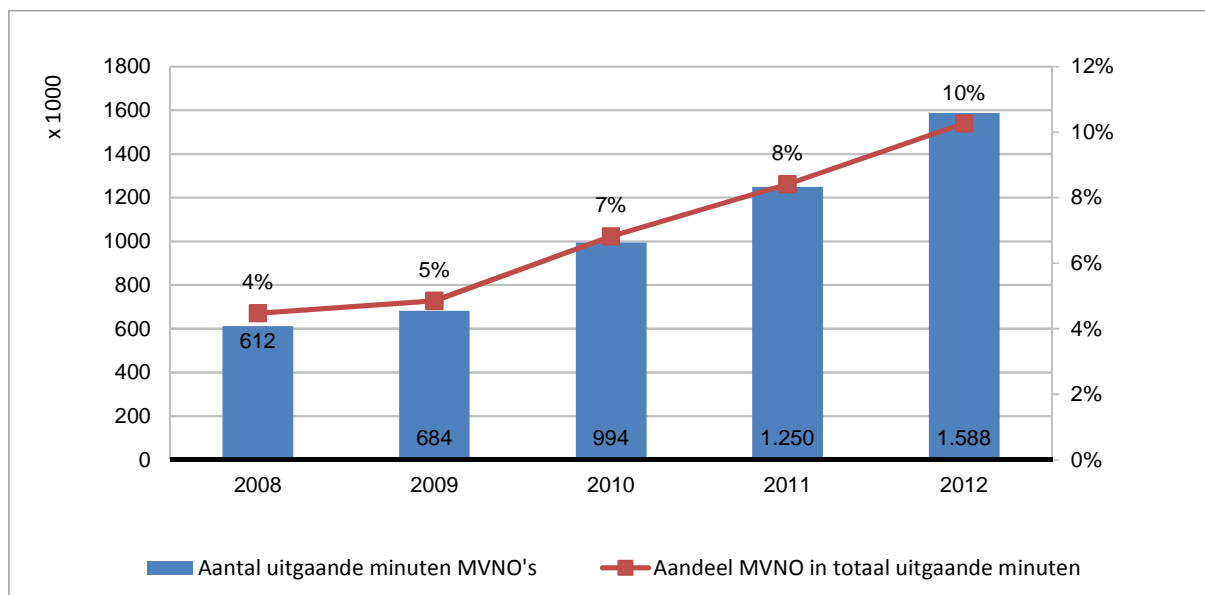
Figuur 1.50 : Mobile spraakvolume georigineerd op het netwerk van de Belgische mobiele netwerkoperatoren per type (inclusief MVNO, exclusief oproepen naar voice mail).

Bron : Operatoren (BIPT)

De mobiele virtuele netwerkoperatoren vertegenwoordigen in 2012 10% van het mobiel uitgaand verkeer, zoals aangetoond in onderstaande figuur.

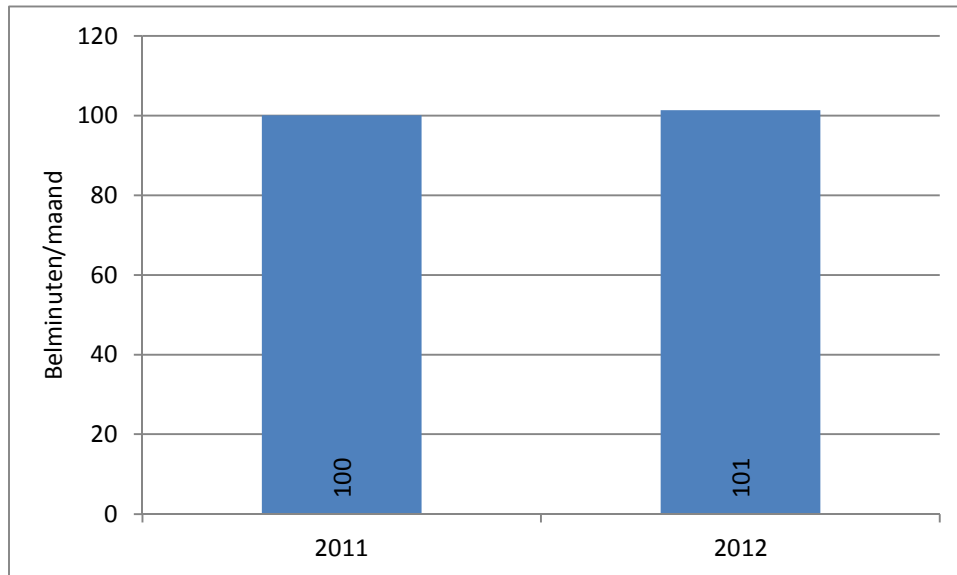
Figuur 1.51: Volume uitgaand mobiel verkeer van MVNO's (light + full)

Bron : Operatoren (BIPT)

Het gemiddeld maandelijks belvolume per gemiddelde actieve mobiele abonnee stijgt van 100 naar 101 minuten.

Figuur 1.52: Gemiddeld maandelijks belvolume van een gemiddelde actieve mobiele abonnee (inclusief MVNO, exclusief oproepen naar voice mail)³⁶

Bron : Operatoren (BIPT)

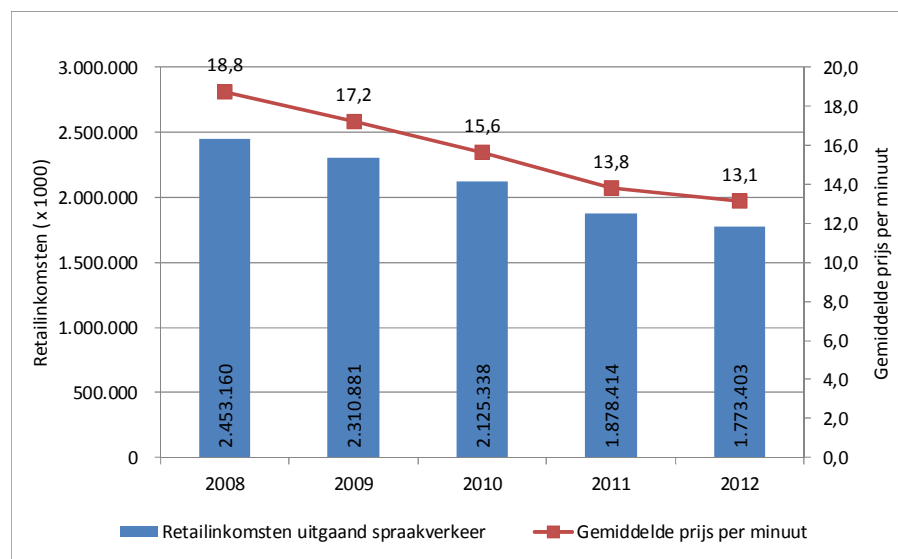
³⁶ Het gemiddeld maandelijks belvolume wordt berekend door het mobiel spraakverkeer georigineerd op het netwerk van de Belgische mobiele netwerkoperatoren door actieve mobiele abonnees van de Belgische mobiele netwerkoperatoren en MVNO's (exclusief oproepen naar voice mail) te delen door het totale aantal actieve mobiele abonnees aan het begin en op het einde van het betrokken jaar en vervolgens door 12. Voor 2012 is dit gelijk aan 15.471 miljoen minuten (figuur 1.50) - 681 miljoen minuten (minuten georigineerd door roamers) + 300 miljoen minuten (roaming out oproepen van de abonnee in het buitenland) / 12,40 miljoen actieve mobiele abonnees in België / 12 maanden

4.2.1.2. Retailinkomsten

De drie Belgische mobiele netwerkoperatoren zagen hun retailinkomsten uit mobiele spraak (inclusief retail roaming spraak³⁷) in 2012 dalen met 5,6% tot 1,77 miljard euro.

De gemiddelde prijs per minuut³⁸ verminderde van 13,8 eurocent in 2011 naar 13,1 eurocent in 2012.

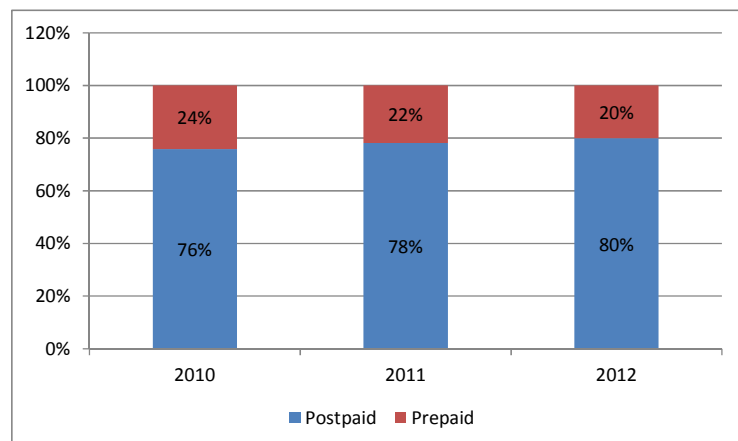
Figuur 1.53 : Evolutie retailinkomsten uitgaand mobiel spraakverkeer (in keuro) en gemiddelde prijs per uitgaande mobiele spraakminuut (in eurocent/minuut).

Bron : Operatoren (BIPT)

Consumenten migreren van prepaid naar postpaid tariefplannen. In 2012 wordt 80% van de inkomsten gegenereerd door postpaid klanten, de overige 20% door prepaid klanten.

Figuur 1.54 : Retailinkomsten uitgaand mobiel spraakverkeer

Bron : Operatoren (BIPT)

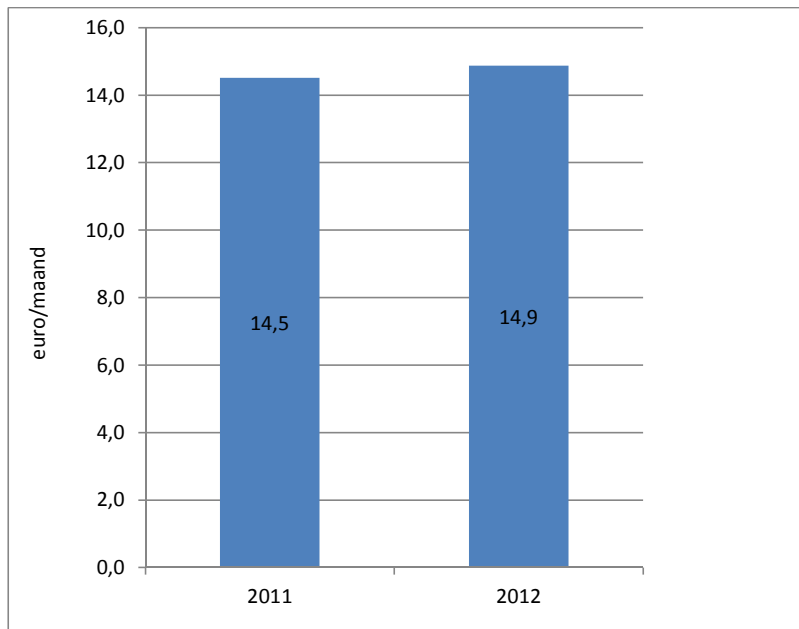
³⁷ Retail roaming spraak = spraakoproepen gemaakt en ontvangen door abonnees van een Belgisch mobiel netwerk die zich in het buitenland bevinden.

³⁸ De gemiddelde prijs per minuut wordt berekend door de spraakgerelateerde mobiele retailinkomsten (exclusief roaming in en MVNO-verkeer) te delen door het overeenkomstig reële spraakvolume (exclusief oproepen naar voice mail).

4.2.1.3. Mobiele spraak ARPU

Lagere retailinkomsten uit mobiele spraak (-5,6%) gecombineerd met een verminderd aantal actieve mobiele spraakabonnees bij de drie Belgische mobiele netwerkkoperatoren (-7,9% tot 9,93 miljoen) leiden tot een ARPU die stijgt van 14,5 naar 14,9 euro/maand.

Figuur 1.55: Mobiele spraak ARPU/maand

Bron : BIPT (operatoren)

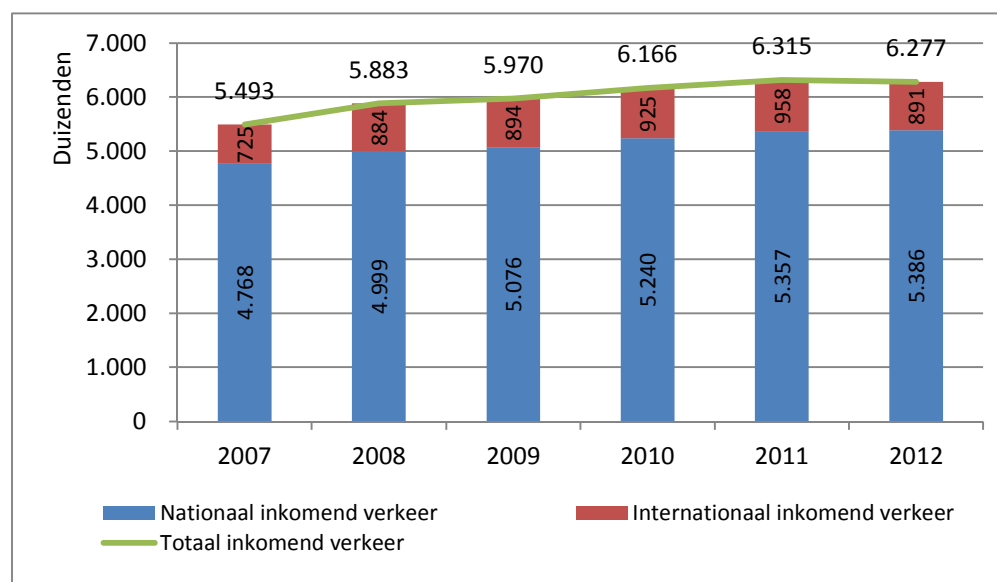
4.2.2. Inkomend mobiel spraakverkeer

4.2.2.1. Volume

Het volume mobiel spraakverkeer dat wordt getermineerd op het netwerk van de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren bereikt in 2011 6,3 miljard minuten (inclusief volume van MVNO klanten).

Het nationaal verkeer vertegenwoordigt hierin 86%.

Figuur 1.56: Volume inkomend mobiel spraakverkeer

Bron : Operatoren (BIPT)

4.2.2.2. Inkomsten

In 2010 heeft het BIPT de mobiele gespreksafgiftetarieven volgens de zuivere LRIC kostenmethode³⁹ vastgelegd voor de periode augustus 2010– 1 januari 2013. Op 1 januari 2012 werd de derde fase van de stapsgewijze daling doorgevoerd. Hierdoor daalt het maximale reële gespreksafgiftetarief van Belgacom van 3,83 naar 2,46 eurocent/minuut. Voor Mobistar en KPN Group Belgium bedragen de maximale afgiftetarieven dan respectievelijk 2,62 eurocent/minuut en 2,92 eurocent/minuut.

Figuur 1.57 Gereguleerde mobiele gespreksafgiftetarieven (in eurocent/minuut)

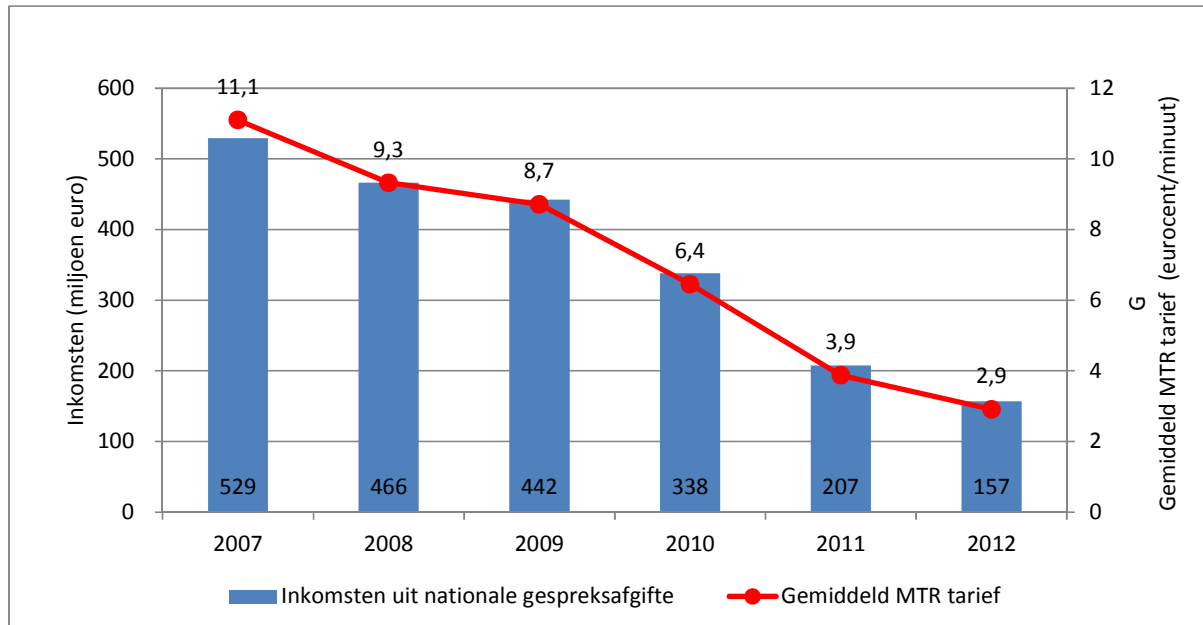
	Voor 1/8/2010	1/8/2010	1/1/2011	1/1/2012	1/1/2013
Belgacom	7,30	4,52	3,83	2,46	1,08
Mobistar	9,02	4,94	4,17	2,62	1,08
KPN Group Belgium	11,43	5,68	4,76	2,92	1,08

³⁹ Een zuiver LRIC model is een model waarbij alleen de werkelijke kosten voor het afwickelen van telefoongesprekken in rekening worden gebracht. Dit zijn de kosten die kunnen worden vermeden wanneer de gespreksafgifte op wholesaleniveau aan derden niet langer ter beschikking wordt gesteld.

De verlaging van de mobiele gespreksafgiftetarieven heeft in 2012 een impact van 50 miljoen euro op de inkomsten uit nationale gespreksafgifte.

Het nationaal gemiddeld mobiel gespreksafgiftetarief⁴⁰ daalt van 3,9 eurocent/ minuut in 2011 naar 2,9 eurocent/ minuut in 2012.

Figuur 1.58 : Wholesale inkomsten uit nationale mobiele gespreksafgifte

Bron : Operatoren (BIPT)

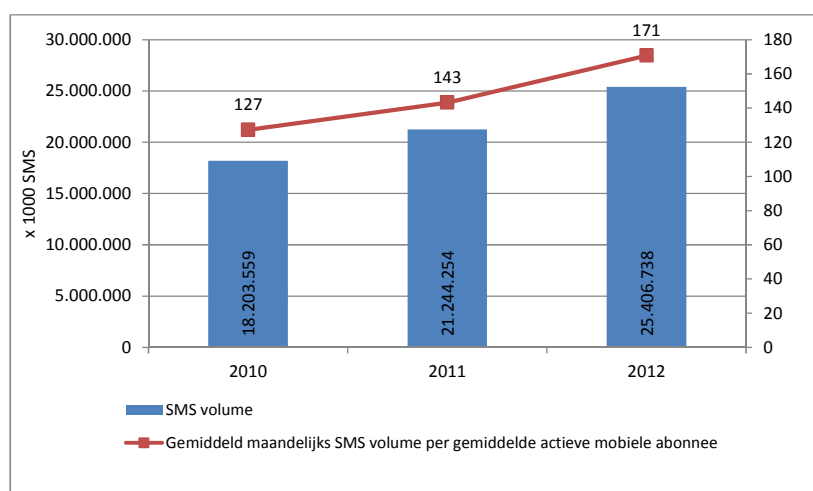
⁴⁰ Het nationaal gemiddeld mobiel gespreksafgiftetarief wordt berekend door de inkomsten uit nationale gespreksafgifte te delen door het volume aan nationaal inkomend verkeer.

4.3. SMS

4.3.1. Volume

Het totaal aantal SMS-berichten verzonden door mobiele gebruikers (inclusief MVNO) bedroeg in 2012 25,4 miljard, 20% meer dan in 2011. Per gemiddelde actieve mobiele abonnee (inclusief MVNO abonnees) werden er maandelijks 171 SMS-berichten verstuurd.

Figuur 1.59 : SMS volume en gemiddeld maandelijks SMS volume per gemiddelde actieve mobiele abonnee⁴¹.

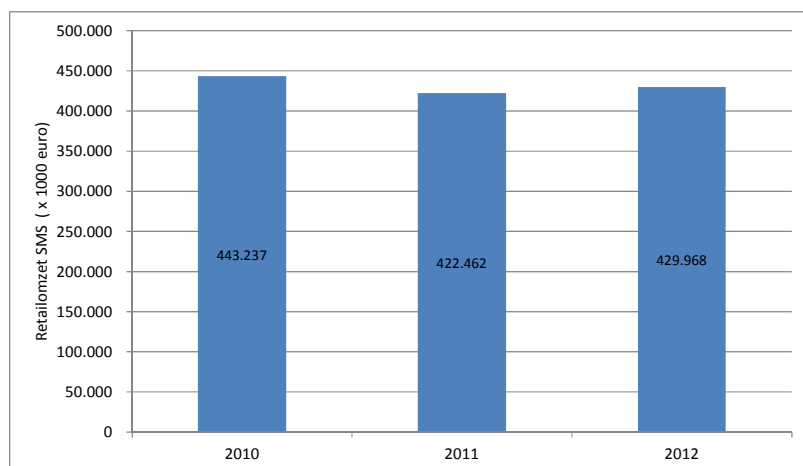

Bron : Operatoren (BIPT)

4.3.2. Retailinkomsten

De netto retailinkomsten uit SMS (retail roaming SMS inbegrepen) van de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren vertonen een stijging met 1,8% tot 429,97 miljoen euro.

Figuur 1.60 : Evolutie netto retailinkomsten uit SMS van de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren

Bron : Operatoren (BIPT)

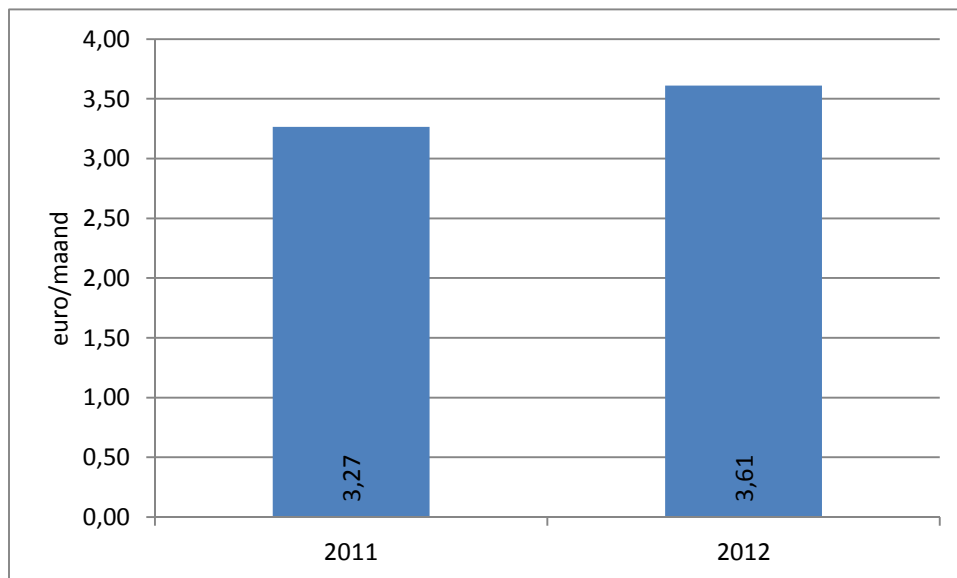
⁴¹ Het gemiddeld maandelijks SMS volume per gemiddelde actieve mobiele abonnee wordt berekend door het totaal SMS volume inclusief MVNO (25,4 miljard SMS) te delen door het totaal aantal actieve mobiele abonnees aan het begin en het einde van het jaar gedeeld door twee ((12,5 + 12,3) / 2 = 12,40 miljoen actieve mobiele abonnees) en vervolgens door 12.

De gemiddelde prijs per retail SMS van de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren in 2012 bedraagt 1,8 eurocent⁴².

4.3.3. SMS ARPU per maand

De maandelijkse SMS ARPU per actieve mobiele spraakabonnee van de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren bedraagt in 2012 3,61 euro per maand⁴³. Ten opzichte van 2011 is er een stijging waar te nemen doordat het actieve klantenbestand voor spraak/sms in 2012 afneemt.

Figuur 1.61 : SMS ARPU per maand van de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren

Bron : Operatoren (BIPT)

⁴² De gemiddelde prijs per SMS wordt berekend door de netto retailinkomsten uit SMS (429,9 miljoen euro) te delen door het SMS volume exclusief MVNO (24,41 miljard SMS) = 1,8 eurocent per SMS

⁴³ De maandelijkse SMS ARPU wordt berekend door de netto retailinkomsten uit SMS (429,9 miljoen euro) te delen door het aantal actieve mobiele abonnees voor spraak/sms exclusief MVNO (9,93 miljoen : zie figuur 1.14) en vervolgens door 12.

4.4. Mobiele datatrafiëk (exclusief SMS)

4.4.1. Volume

Het volume uit mobiel dataverbruik bereikt in 2012 3.601.461 gigabyte. MVNO's vertegenwoordigen hierin 19% met 689.836 gigabyte.

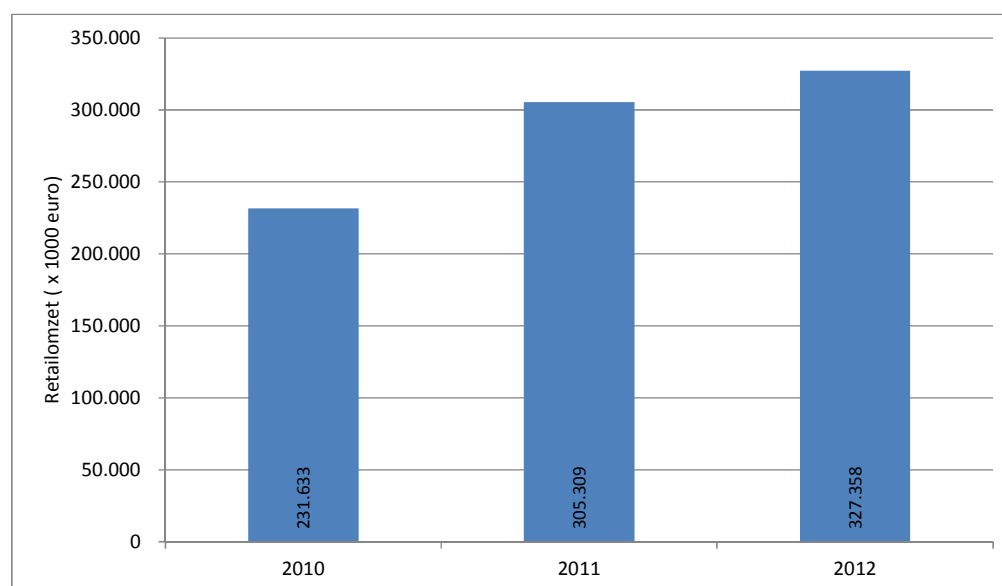
85% van de mobiele data wordt verbruikt via postpaid tariefplannen. Een minderheid (15%) wordt verkocht via prepaid tariefplannen.

Een actieve mobiele datagebruiker van een Belgische mobiele netwerkooperator (exclusief MVNO) verbruikt 60 megabyte per maand⁴⁴.

4.4.2. Retailinkomsten

De netto retail inkomsten uit mobiele datadiënstën van de drie Belgische mobiele netwerkooperatoren gingen met 32% de hoogte in tot 327,36 miljoen euro.

Figuur 1.62: Evolutie retailomzet uit mobiele datatrafiëk

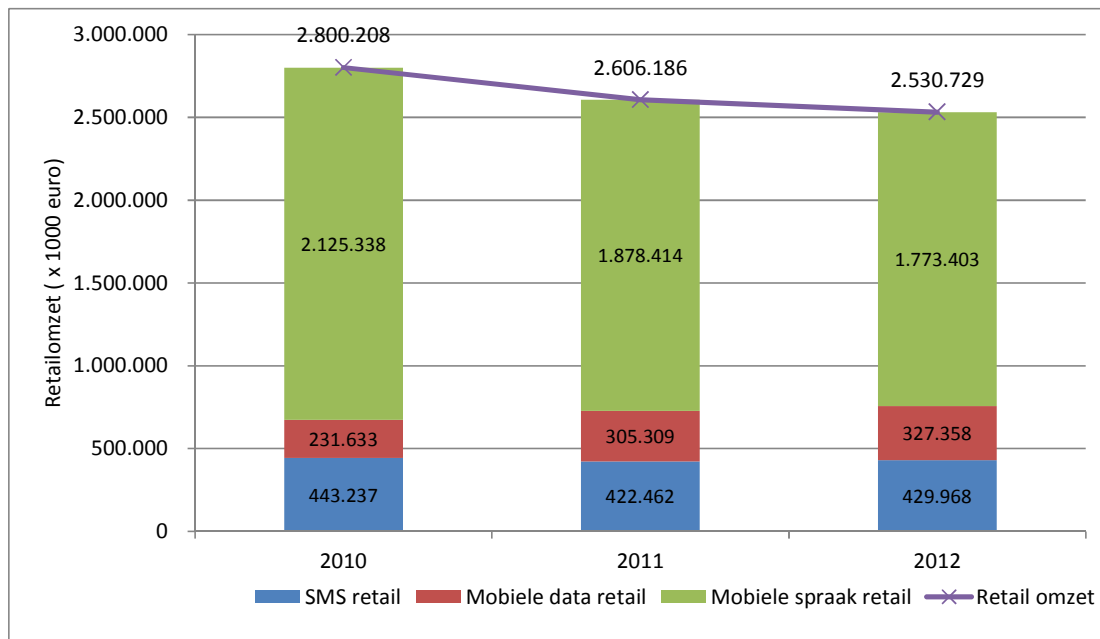

Bron : Operatoren (BIPT)

Hiermee vergroot hun aandeel in de totale mobiele retailomzet van de drie mobiele netwerkooperatoren van 16 naar 17%.

⁴⁴ Het gemiddeld maandelijks mobiel dataverbruik per maand wordt berekend door het mobiel dataverbruik van de Belgische mobiele netwerkooperatoren exclusief MVNO (2.911.625 GB) te delen door het aantal actieve mobiele datagebruikers van de Belgische mobiele netwerkooperatoren (4.148.206 uit figuur 1.14) en vervolgens door 12.

Figuur 1.63: Aandeel van de onderscheiden mobiele diensten in de mobiele netto retailomzet

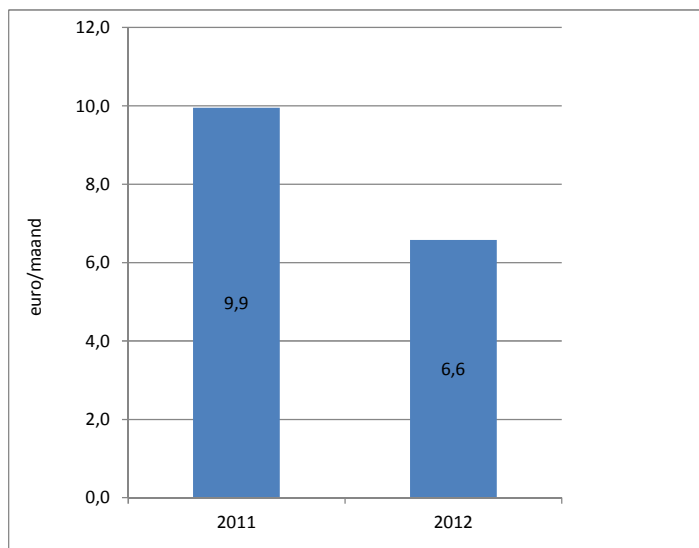

Bron : Operatoren (BIPT)

4.4.3. Mobile data ARPU

Een sterke toename van het aantal actieve mobiele datagebruikers gecombineerd met hogere retailinkomsten leidt tot een mobiele data ARPU (exclusief MVNO) die daalt van 9,9 naar 6,6 euro/maand.

Figuur 1.64: Mobile data ARPU per maand⁴⁵

Bron : Operatoren (BIPT)

⁴⁵ De maandelijkse mobiele data ARPU wordt berekend door de retailinkomsten uit mobiele data van de drie Belgische mobiele netwerkoperatoren (327,36 miljoen euro) te delen door het aantal actieve mobiele datagebruikers exclusief MVNO (4.148.206 uit figuur 1.14) en vervolgens door 12.

5.EU/EER roaming⁴⁶

5.1. Regulering en toezicht

Het BIPT hield in 2012 toezicht op de naleving van de Europese tariefverplichtingen op het gebied van roaming door aanbieders van mobiele communicatie. Deze tariefverplichtingen, neergelegd in de Roaming Verordening II hebben betrekking op de toepassing van de volgende maximumtarieven sedert 1 juli 2011:

Figuur 1.65: prijsplafonds Roaming Verordening II vanaf 1 juli 2011

Retail prijsplafonds	
Uitgaande gesprekken (euro/min)	0,35 euro/min
Inkomende gesprekken (euro/min)	0,11 euro/min
SMS (euro/SMS)	0,11 euro/SMS
Wholesale prijsplafond	
Spraak	0,18 euro/min
SMS	0,04 euro/SMS
Data	0,50 euro/MB

Toezicht op de roaming tarieven die de Belgische mobiele netwerkoperatoren hanteerden in het tweede semester van 2012 zal worden uitgevoerd in 2013.

Daarbij gelden nieuwe gereguleerde tariefplafonds vermits in juli 2012 de derde Roaming Verordening van kracht werd. Gelet op de uitbreiding van de roaming verordening met retaildata zal voor het eerst zal ook retaildata aan het tarieftoezicht worden onderworpen.

Figuur 1.66: prijsplafonds Roaming Verordening III vanaf 1 juli 2012

Retail prijsplafonds	1 juli 2012	1 juli 2013	Vanaf 1 juli 2014 tot 30 juni 2017
Uitgaande gesprekken (euro/min)	0,29	0,24	0,19
Inkomende gesprekken (euro/min)	0,08	0,07	0,05
SMS (euro/SMS)	0,09	0,08	0,06
Data (euro/MB)	0,70	0,45	0,20
Wholesale prijsplafonds			
Spraak	0,14	0,10	0,05
SMS	0,03	0,02	0,02
Data	0,25	0,15	0,05

⁴⁶ EU/EER roaming slaat op :

- oproepen gemaakt door een roaming klant indien deze originieren en termineren in de EU/EER
- oproepen ontvangen door een roaming klant indien ze getermineerd worden in de EU/EER, onafhankelijk van de plaats waar ze georigineerd worden.

5.2. Resultaten

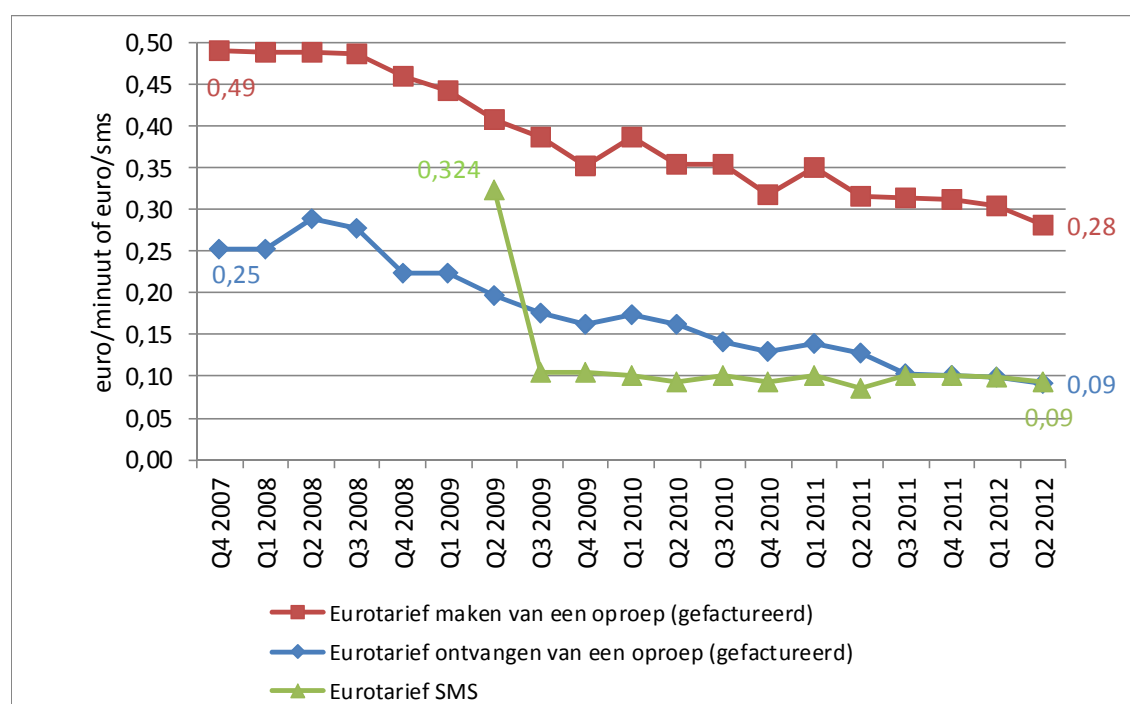
Uit de data die het BIPT verzamelde voor het eerste semester van 2012 blijkt dat de Belgische mobiele netwerkkoperatoren roaming tarieven aanbieden die in lijn zijn met de gereguleerde tariefplafonds van de Roaming Verordening II.

Het gemiddelde gereguleerde Eurotarief voor het maken van een oproep bedraagt in het eerste semester van 2012 0,281 euro/ minuut. Sedert het vierde kwartaal van 2007 is dit een daling met 43%.

Voor het ontvangen van een roaming spraakoproep daalde het gereguleerde Eurotarief in België over dezelfde periode met gemiddeld 60% van 0,25 euro/ minuut naar 0,09 euro/ minuut.

De gemiddelde gereguleerde retailprijs voor sms is sedert de invoering van de reglementering in juli 2009 71% goedkoper geworden (van 0,32 naar 0,09 euro/SMS)

Figuur 1.67: Evolutie retailtarieven voor gereguleerde EU/EER roaming diensten

Bron : BIPT (mobiele netwerkkoperatoren)

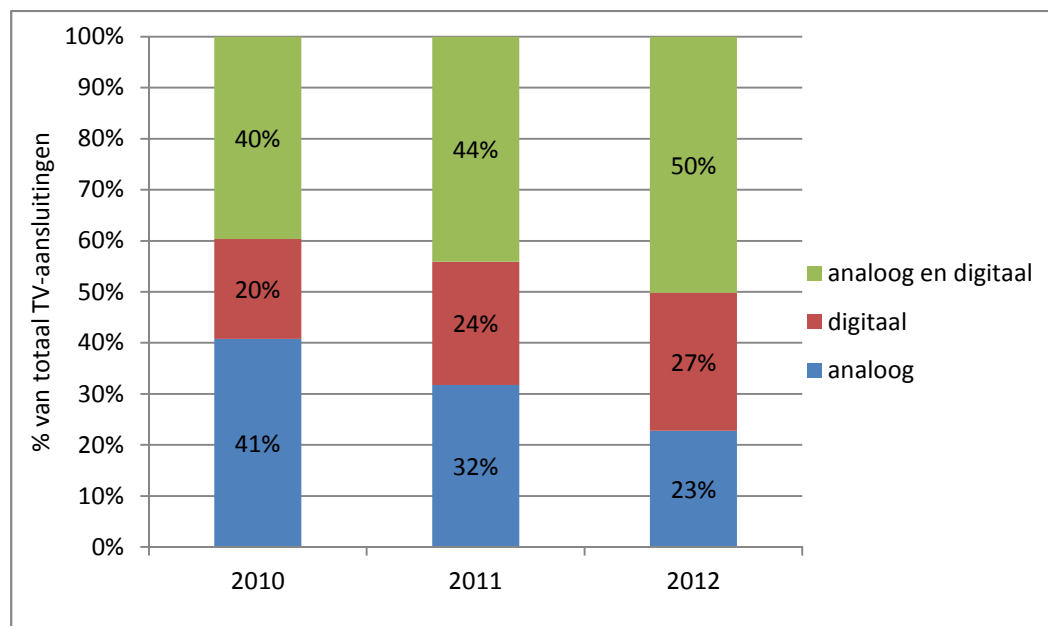
Op de wholesale markt bedragen de gemiddelde roaming prijzen voor spraak, sms en data in het eerste semester van 2012 respectievelijk 0,16 eurocent/ minuut, 0,03 euro/SMS en 0,15 euro per MB datatrafiëk.

6. Televisie

Het aantal televisie-aansluitingen blijft in 2012 groeien van 4.271.630 tot 4.383.417⁴⁷.

77% van de aansluitingen bevatten digitale televisie. Met een verlies van 356.119 aansluitingen in 2012 ziet analoge televisie (zonder digitaal) zijn aandeel in het totaal aantal aansluitingen zakken van 32 naar 23 %.

Figuur 1.68: % TV aansluitingen per technologie

Bron : BIPT (TV-operatoren)

⁴⁷ Op basis van data van Alpha Networks, Belgacom, Brut el , Mobistar, Numericable, Scarlet, Tecteo, Telenet, Wolu-TV (exclusief TV-Vlaanderen).

Gebruikte afkortingen

ARPU	Average revenue per user
CPS	Carrier preselection service
DSL	Digital subscriber line DSL is een digitale datacommunicatietechniek die een relatieve hoge datasnelheid mogelijk maakt over een koperdraadverbinding. Er bestaan diverse DSL-oplossingen zoals adsl, sdsl en de recentste variant vdsl2.
EC	Europese Commissie
EER	Europese Economische Ruimte
FWA	Fixed wireless access. Draadloze technologie vervangt koper om klanten te verbinden met het breedbandnetwerk.
FTE	Full time equivalent
FTTC	Fiber to the cabinet. Glasvezel van de centrale naar de straatcabine
FTTP	Fiber to the premises – Fiber to the home. glasvezel tot aan de woning
ICT	Information and communications technology
ISDN	Integrated services digital network
ISDN-BA	Integrated services digital network – basic access
ISDN-PRA	Integrated services digital network – primary access
ISP	Internet service provider
LRIC	Long run incremental costs
M2M	Machine to machine
MVNO	Mobile virtual network operator Het MVNO concept houdt in dat deze operatoren hun eigen mobiele diensten aanbieden via het netwerk van de bestaande mobiele netwerkoperator.
MB	Megabit
Mbit/s	Megabit per seconde

NGA	Next generation access. Bekabelde toegangsnetwerken die geheel of gedeeltelijk bestaan uit optische elementen die in staat zijn om breedbandtoegangsdiensten te leveren met verbeterde kenmerken (zoals hogere doorvoercapaciteit) in vergelijking met diensten die via reeds bestaande kopernetwerken worden geleverd. In de meeste gevallen zijn NGA's het resultaat van een verbetering van een reeds bestaand koperen of coaxiaal toegangsnetwerk.
OLO	Other licensed operator
PSTN	Public services telephone network
SMS	Short message service
VOB	Voice over broadband